

မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အသစ် ထွက်ပေါ်လာသော မူဆလင်သူပုန်ထမှု

Asia Report N°283 | 15 December 2016

Headquarters

International Crisis Group

Avenue Louise 149 • 1050 Brussels, Belgium

Tel: +32 2 502 90 38 • Fax: +32 2 502 50 38

brussels@crisisgroup.org

မာတိကာ

အဓိကကြောင်းအရာများအကျဉ်းချုပ်	i
I. နိဒါန်း.....	1
I. ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ယခင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော မူဆလင်သူပုန်ထမှု.....	3
II. မျှော်လင့်ချက်မဲ့သည်ဟု နက်ရှိုင်းစွာ ခံစားလာရခြင်း.....	6
III. စနစ်တကျစီစဉ်ထားသော အကြမ်းဖက်တွန်းလှန်မှု အသစ်တစ်ခု ထွက်ပေါ်လာခြင်း .	8
A. အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုများ	8
B. အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တုန့်ပြန်မှု	9
C. အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု အရှိန်မြှင့်လာခြင်း	13
IV. လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် ၎င်းကို စေ့ဆော်သော အရာများ	17
A. အဖွဲ့နှင့် ၎င်း၏ရည်မှန်းချက်များ.....	17
B. ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာဝန်းကျင်အခြေအနေ	21
C. တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် ကြိုတင်စီမံခြင်းနှင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ....	22
D. ဒေသခံများ၏ ထောက်ခံမှုအတိုင်းအတာ	26
E. နိုင်ငံတကာ ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူအုပ်စုများနှင့် အချိတ်အဆက်များ.....	28
V. အစိုးရက မည်သို့တုန့်ပြန်သင့်သနည်း။	32
VI. သုံးသပ်ချက်.....	37
APPENDICES	
A. Map of Myanmar	39
B. About the International Crisis Group.....	40
C. Crisis Group Reports and Briefings on Asia since 2013	41
D. Crisis Group Board of Trustees	43

အဓိကကြောင်းအရာများ အကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နှင့် နောက်ရက်များတွင် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အခြေစိုက်စခန်းများတိုက်ခိုက်ခံရမှုနှင့် နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်က အကြီးတန်းတပ်မတော် အရာရှိတစ်ဦး ကျဆုံးပြီးနောက် ပြင်းထန်စွာ အရှိန်မြင့်တက်လာခြင်းသည် ထိုဒေသတွင် မူဆလင်သူပုန်ထမှု အသစ်ထွက် ပေါ်လာခြင်း၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်။ လက်ရှိအကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုသည် ယခုဆယ်စု နှစ်များအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သမျှနှင့် အရည်အသွေးအရ ကွဲပြားခြားနားပြီး ပြည်နယ်အတွင်း တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအလားအလာများကို ဆိုးဆိုးဝါဝါ ခြိမ်းခြောက်နေသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံးအပေါ် ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသည်။ အစိုးရသည် အကြမ်းဖက်မှု တိုးမြှင့်မလာစေရန်နှင့် လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ရန် နိုင်ငံရေးအရ၊ မူဝါဒအရ၊ လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို စုစည်းလုပ်ဆောင်ရာတွင် ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်လူမျိုးများ၏ မကျေလည်မှုများနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန် လိုအပ်နေသည်။

၎င်းကို မှန်ကန်စွာ မကိုင်တွယ်နိုင်ခြင်းသည် ကြီးမားသော အန္တရာယ်များကို သယ်ဆောင်လာမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် လုံခြုံရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်သူများကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းနေသော တာဝန်ဖြစ်သည်။ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ ထိရောက်စေလိုပါက ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်များစွာ၏ အမျက်ဒေါသ၏ နောက်ကွယ်မှ မျှော်လင့်ချက်မဲ့မှုနှင့် နေမထူးသေမထူးခံစားချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည့် နိုင်ငံရေးနှင့် မူဝါဒနည်းလမ်းများအပေါ် အာရုံစိုက်ရန်နှင့် အင်အားသုံးခြင်းကို ပိုမိုဂရုတစိုက် ချင့်ချိန်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေသည်။ ဤကိစ္စကို ရှုတ်ထွေးစေသောအချက်မှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် အတော်အတန် သြဇာညောင်းသော်လည်း အခြေခံဥပဒေအရ တပ်မတော်အပေါ် တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှု မပြုလုပ်နိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဟာရာကာအယ်လ်ယာကင် (Harakah al-Yin) (HaY) (ယုံကြည်ချက်အရလှုပ်ရှားမှု) ဟု အမည်တပ်ထားသော သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့ကို ဆော်ဒီအာရေဗျရောက် ရိုဟင်ဂျာကော်မတီက ဦးဆောင်ပြီး ခေတ်မှီပြောက်ကျားစစ်ပွဲ နည်းဗျူဟာများတွင် နိုင်ငံတကာသင်တန်းနှင့် အတွေ့အကြုံရှိသူ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးက လက်တွေ့ ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့သည် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရှိ ဖတ်ဒီဝါ (fatwas) (ဘာသာရေးအရ တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ အမြင်) အရ ဘောင်ဝင်မှုကို သာမကပဲ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်များ၏ စာနာထောက်ထားမှုနှင့် ကျောထောက်နောက်ခံပြုမှုကို ရရှိထားပြီး ရာပေါင်းများစွာသော နယ်မြေခံသင်တန်းဆင်း နောက်လိုက်များကို စုဆောင်းရရှိထားသည်။

ဤသို့စနစ်တကျကောင်းစွာ စုစည်းထား၍ ရန်ပုံငွေကောင်းစွာ ရရှိထားသော အုပ်စုတစ်ခုပေါ်လာခြင်းသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်များ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် နိုင်ငံ သားခွင့်ပြုမှု ငြင်းပယ်ခြင်းများနှင့်အတူ ကာလကြာရှည်က ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရုတ်ထွေးသော စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်နေမှုများတွင် အခြေအနေလုံးဝပြောင်းလဲသွားခြင်းကို ဖြစ်စေသည်။ တိုက်ခိုက် မှုများအပေါ် အစိုးရက တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် စစ်သွေးကြွများနှင့် အရပ်သားများ ကို လုံးဝခွဲခြားနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့သည်ပြင်၊ အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်ခြင်းမရှိသော စစ်အင်အားအသုံးပြုမှုများ၊ လွန်စွာထိခိုက်လွယ်သောလူများကို လူသားချင်းစာနာသော အကူအညီများပေးရန် ငြင်းဆန်မှုများနှင့် ဒေသခံများကို မျှော်လင့်ချက်များပေးနိုင်မည့် အားလုံးခြုံငုံသော နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာမရှိခြင်းများပါဝင်ရာ ထိုတုန့်ပြန်မှုများသည် ထိုအုပ်စုများကို မောင်းထုတ်နိုင်ရန်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ တဖြည်းဖြည်းပြန်လည်မြင့်တက်လာပြီး လူအများအိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်နိုင်သည့် အန္တရာယ်ကိုလည်း ဖယ်ရှားပစ်နိုင်ဖွယ်မရှိပေ။

HaY သည် ကိုယ်တိုင်ထူထောင်ရန်မဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် နယ်မြေခံခေါင်းဆောင် များနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အကူအညီမပါပဲ အသေးစိတ်ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ ၎င်းအသိုင်းအဝိုင်းသည် ယခုအချိန်အထိ အစွန်းရောက်များ မဟုတ်သေးသည့်အပြင် ၎င်းအသိုင်းအဝိုင်း၏ အများစုသည်သူများ၊ အသက်ကြီးသူများ နှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များက အကြမ်းဖက်မှုသည် ဆန့်ကျင်ဖက်ရလဒ်ကိုသာ ထွက်ပေါ်စေမည်ဟု ယခင်ကပင် လက်ခံယူဆခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါလူအများက အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုကို ပိုမိုလက်ခံလာခြင်းသည် မလွဲမရှောင်သာသောကြောင့်ဆို သည်ထက် နှစ်ပေါင်းများစွာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း မူဝါဒအောင်မြင်ခဲ့ခြင်းကို ထင်ဟပ် သည်။

အစိုးရ၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်အချို့၏ အကြမ်းဖက်တုံ့ပြန်မှု အဘယ်ကြောင့်ထွက်ပေါ်လာသည်ကို နားလည်အသိအမှတ်ပြု ခြင်းမှ အစပြုရန်အရေးကြီးသည်။ ထိုအသိုင်းအဝိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များ တဖြည်းဖြည်းလျှော့ပါးလာခြင်း၊ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် တစ်စထက် တစ်စခွဲခြားဆက်ဆံခံလာခြင်း၊ ရပိုင်ခွင့်များ ချိုးဖောက်ခံရခြင်းတို့ကို ရှုမြင်လာကြ သည်။ ယင်းအနေအထားသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုနောက်ပိုင်းတွင် ပို၍ပြင်းထန်လာသည်။ ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ မဲပေးခွင့်ပယ်ဖျက်ခံရခြင်းသည် နိုင်ငံရေးဆက်နွယ်မှု နောက်ဆုံးလမ်းကြောင်း ပြတ်တောက်သွားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် မလေးရှားသို့ ပင်လယ်လမ်း ကြောင်းမှ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သော လမ်းကြောင်းများပျက်ပြားသွားခြင်းကြောင့် အရေးပါသော လွတ်မြောက်ရေးထွက်ပေါက် ပိတ်သွားကာ အထူးသဖြင့် လူငယ်များအတွက် တစ်ခုတည်းသော မျှော်လင့်ချက်ကြီးမျှင် ရုတ်တရက်ပြတ်တောက်သွားခဲ့သည်။ မျှော်လင့်ချက် ပျောက်ဆုံးမှု ပိုဆိုးလာသော ခံစားမှုသည် အကြမ်းဖက်တုန့်ပြန်ရန် စဉ်းစား သူ ပိုများလာအောင် တွန်းအားပေးနေသော်လည်း အစိုးရအနေနှင့် ယင်းလမ်းကြောင်း ကို ပြန်လှန်ပစ်ရန် အချိန်မနှောင်းသေးပေ။

အဆိုပါပြည်သူများသည် ထိုဒေသတွင် မျိုးဆက်နှင့်ချီ၍ နေထိုင်ခဲ့ကြပြီး ထိုအ တိုင်း ဆက်လက်နေထိုင်သွားကြမည် ဟူသောအချက်ကို ဦးစွာအသိအမှတ်ပြုရန် လို အပ်သည်။ နိုင်ငံ၏ ဖြစ်စဉ်တွင် ၎င်းတို့ကို တစ်နေရာပေးရန် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေရ မည်။ လိုအပ်သည်ထက်ပို၍ အရေးယူမှုနှင့် လူများကို သီးခြားခွဲထုတ်ခြင်းများနှင့်ဆိုင် သော အခြေခံမူများကို လေစားလိုက်နာခြင်းမရှိပဲ၊ လုံခြုံရေးအရ အင်အားအလွန်အ ကျံ့သုံးတုန့်ပြန်မှုသည် နိုင်ငံတကာစံများကို ချိုးဖောက်ရုံသာမကပဲ နက်ရှိုင်းသော ဆန့် ကျင်ဖက်ရလဒ်များကိုသာ ထွက်ပေါ်စေသည်။ ထို့အပြင်၎င်းသည် မျှော်လင့်ချက်မဲ့မှု နှင့် အမုန်းတရားများကို ပိုမိုဖန်တီးရာရောက်ပြီး HaY နှင့် နောက်ထပ် အကြမ်းဖက်မှု များကို ပိုမိုအားပေးရာရောက်သည်။ ပြင်းထန်သော စစ်ရေးအရ တုန့်ပြန်မှုကို ကျယ် ပြန့်သော မူဝါဒမူဘောင်နှင့် ပေါင်းစည်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါက လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အပေါ် ထိရောက်မှုမရှိသည့်အပြင် ပိုမိုဆိုးဝါးစေရန် ပံ့ပိုးမည့်ကိစ္စများဖြစ်လာမည့် အလားအ လာရှိကြောင်း နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံများက ထင်ထင်ရှားရှား ပြသနေသည်။

ယခုအချိန်ထိမူ HaY သည် လေကျင့်မှုနှင့် စုစည်းညီညွတ်မှုရှိကြောင်း ပြသနေ သော်လည်း နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားမှုနှင့် အကြမ်းဖက်အစီအစဉ်များ ရှိပုံမရ သေးပေ။ သို့ရာတွင် အစိုးရအနေဖြင့် လူထောင်ပေါင်းများစွာကို နေအိမ်များစွန့်ခွာ ထွက်ပြေးစေခြင်း သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ ထွက်ပြေးစေခြင်းနှင့် လိုအပ်သည် ထက် အင်အားပိုမိုအသုံးပြုမှုအပါအဝင် အခြေအနေကို မှားယွင်းကိုင်တွယ်ပါက အ စွန်းရောက်ရီဟင်ဂျာများ ထွက်ပေါ်လာမည့် အခြေအနေများကို ဖန်တီးရာရောက် လိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများကို ဖြတ်ကျော်လှုပ်ရှားနေသော ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူများက ၎င်းတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဂျီဟတ်အစီအစဉ်များအတွက် အသုံးချသွားနိုင်သည်။ ယင်းအဖြစ်ကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်မှုများလျော့ချကာ ၎င်းကို ကောင်းစွာရေးဆွဲထားသော ခြုံငုံပါဝင်သည့် နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာအတွင်းသို့ ပေါင်း စည်းရန်လိုအပ်သည်။ ထိုမဟာဗျူဟာတွင် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အကြား ခိုင်မာ၍ အပြုသဘောဆောင်သော ဆက်ဆံရေးနှင့်၊ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများဖြင့် နီးကပ်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ထောက်လှမ်းရေးသတင်း မျှဝေဖလှယ်မှုတို့ကို တည်ဆောက်ရမည်ဖြစ်သည်။

ရန်ကုန်/ဘရပ်ဆယ်၊ ၁၅ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၆

မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အသစ်ထွက်ပေါ်လာသော မူဆလင် သူပုန်ထမှု

I. နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်လူများစုအသိုင်း အပိုင်းတွင် စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသော အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု ပုံစံသစ်ပေါ်ထွက်လာခြင်းကို လေ့လာသုံးသပ်ထားသည်။¹ မေ့လျော့ထား၍ မရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရခိုင်တို့၏ ရှုဒေါင့်များနှင့် အားကောင်းစွာခံစားနေရသော မကျေလည်မှုများအပါအဝင် ပြည်နယ်တစ်ခုလုံး၏ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ညွှန်းဆိုထားသည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုဖြစ်သော Crisis Group ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က ရခိုင်နိုင်ငံရေး အသေးစိတ်လေ့လာမှုစာတမ်းအပြီး နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ဤစာတမ်းကို ပြုစုခြင်းဖြစ်သည်။² မကြာသေးမီက အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများသည် ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် တိုက်ခိုက်မှုမှန်သမျှထက် အရည်အသွေးအရ ကွဲပြားခြားနားပြီး ပြဿနာများရှိနေပြီးဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်အပေါ် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများပေးသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြစ်စဉ် တစ်ခုလုံးအပေါ်တွင်ပါ သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်သည့် အလားအလာရှိသည်။

ယခုစာတမ်းသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့သစ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ရည်မှန်းချက်နှင့် နိုင်ငံတကာနှင့် အချိတ်အဆက်များ၊ အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တုံ့ပြန်မှု၊ ရခိုင်ပြည်နယ် အတွင်းနှင့် နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။ ရန်ကုန်တွင်ပြုလုပ်သော အင်တာဗျူးများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ လက်နက်ကိုင်အုပ်စုအဖွဲ့ဝင်များစွာနှင့် နယ်မြေအတွင်းမှ သော့ချက်ကျသော သတင်းစစ်များ၊ ရွာသားများနှင့် အင်တာဗျူးများ၊ မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် နေထိုင်သော အုပ်စုများဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိသော အခြားစစ်မြစ်များနှင့် အင်တာဗျူးများ၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသအပါအဝင် ကမ္ဘာ့အနှံ့ရောက်ရှိနေသော ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအပိုင်းများနှင့် အင်တာဗျူးများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ထွက်ပြေးပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်သို့ မကြာသေးမီကမှ

¹ For recent Crisis Group reporting on Myanmar, see Asia Briefings N°s 147, *The Myanmar Elections: Results and Implications*, 9 December 2015; 146, *Myanmar's Peace Process: A Nationwide Ceasefire Remains Elusive*, 16 September 2015; 144, *Counting the Costs: Myanmar's Problematic Census*, 15 May 2014; 143, *Myanmar's Military: Back to the Barracks?*, 22 April 2014; also Asia Reports N°s 282 *Myanmar's New Government: Finding Its Feet?*, 29 July 2016; 266 *Myanmar's Electoral Landscape*, 28 April 2015; and 261, *Myanmar: The Politics of Rakhine State*, 22 October 2014.
² Crisis Group Report, *Myanmar: The Politics of Rakhine State*, op. cit.

ရောက်ရှိလာသူများနှင့် အင်တာဗျူးများ၊ ပြီးခဲ့သောမြောက်လအတွင်း WhatsApp ကဲ့သို့သော မက်ဆေ့ချ် အက်ပလီကေးရှင်းများတွင် အပြန်အလှန် ပြောဆိုမှုများကို ဆန်းစစ်မှုများ စသည်တို့အပေါ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုတေသနပြုထားမှုများကို အခြေပြု၍ စာတမ်းကို ပြုစုထားသည်။ သုတေသနအများစုကို ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်များပြောဆိုသော ဒေသသုံးစကားကို ကျွမ်းကျင်သော အတွေ့အကြုံရင့် ဝန်ထမ်းများက ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အကဲဆတ်သော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများ၊ သုတေသနပြုလုပ်သူများကို ကာကွယ်ရန် ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်တည်နေရာများ၊ ရက်စွဲများကို လျှို့ဝှက်ထားပြီး စာပိုဒ် (သို့) အခန်းနှင့်ဆိုင်သော သတင်းဇစ်မြစ်ကို ယေဘုယျဖော်ပြချက်ဖြင့် အစားထိုးထား သည်။

“ရိုဟင်ဂျာ” ဟူသောအသုံးအနှုန်းသည် ပြည်တွင်းတိုင်းရင်းသား အဆင့်အတန်းကို တောင်းဆိုမှုဟု ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်အသိုင်းအဝိုင်းက ယူဆထားသည့်အပြင် အမှန်တကယ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူများစုက ၎င်းတို့ကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူများဟု သတ်မှတ်ထားကြပြီး “ဘင်္ဂါလီ” ဟုသာ ခေါ်ဝေါ်စေလိုသောကြောင့် “ရိုဟင်ဂျာ” ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ ဆန့်ကျင်ကြသည်။³ အစိုးရ က ၎င်း၏တာဝန်ရှိသူများနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား ထိုအခေါ်အဝေါ်နှစ်ခု စလုံးကို ရှောင်ရှားရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ ဤစာတမ်းတွင် ရိုဟင်ဂျာ ဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကို သုံးနှုန်းထားခြင်းမှာ မည်သည့် သမိုင်းကြောင်းဇာတ်လမ်းနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တောင်းဆိုမှုကိုမှ အားပေးထောက်ခံခြင်းမဟုတ်ပဲ ထိုအသိုင်းအဝိုင်းက သူတို့ကိုယ်သူ တို့ ထိုအခေါ်အဝေါ်ဖြင့် အလွန်အမင်းရည်ညွှန်းနေခြင်း၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းဟူသော စကားလုံးသည် တိကျမှုမရှိခြင်း (တိုင်းရင်းသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသော မူဆလင်ဘာသာဝင် ကမန်များအပါအဝင် ပြည်နယ်အတွင်းမှ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများစွာကို ရိုဟင်ဂျာများဟု သတ်မှတ်ခြင်းမပြုပေ) တို့ကြောင့်ဖြစ် သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာဟု စွဲမြဲခြံမြံသတ်မှတ်ကြသော မူဆလင်သည် ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းထက် အဆိုပါမြောက်ပိုင်းတွင် များ သော အားဖြင့် ပြန့်နှံ့နေထိုင်ကြသည်။⁴

³ ၎င်း။ အခန်း V.C တွင် အသုံးအနှုန်း၏ အကဲဆတ်မှုကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက် ပါဝင်သည်။
⁴ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင် အသိုင်းအဝိုင်း အကြောင်း အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမှုအတွက် ၎င်းတွင်ကြည့်။

I. ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ယခင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော မူဆလင်သူပုန်ထမှု

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်သည် ဂျပန်ကျူးကျော်သူများနှင့် မဟာမိတ်တပ်ဖွဲ့များအကြား ရှေ့တန်းစစ်မြေပြင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ မူဆလင်များနှင့် ရခိုင်များသည် ဆန့်ကျင်ဖက် ရပ်တည်ခဲ့ကြရာ မူဆလင်များက ဗြိတိသျှလိုလားသူများဖြစ်ပြီး ရခိုင်များကမူ မဟာမိတ်တပ်များ ရခိုင်ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ကာနီး နောက်ဆုံးမိနစ်အထိ ဂျပန်တို့ကိုအားပေးခဲ့သည်။ နှစ်ဖက်အသိုင်းအဝိုင်းများသည် လက်နက်ကိုင်တပ်များ ဖွဲ့စည်း ခဲ့ကြပြီး တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြရာ ၁၉၄၂-၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် နှစ်ဖက်စလုံး ၌ အကျအဆုံးများပြားခဲ့သည်။ မူဆလင်များက ၎င်းတို့အများစုရှိရာ မြောက်ဖက်သို့ ဆုတ်ခွာသွားကြပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရခိုင်များက တောင်ဖက်သို့ ရွှေ့သွားခဲ့ကြသည်။⁵

လွတ်လပ်ရေးရပြီး လအနည်းငယ်အကြာ ၁၉၄၈ ဧပြီလတွင် မူဂျာဟစ်ဒင်သူပုန်ထမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အစပိုင်းတွင် သူပုန်များက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းကို အရှေ့ပါက စွတန် (ယခုဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်) တွင် ထည့်သွင်းနိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ချေကို ကြိုးစားရှာဖွေခဲ့သော် လည်း ပါကစ္စတန်ဖက်မှ ပယ်ချခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် မူဆလင်သူပုန်များသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ မူဆလင်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဒေသတွင် တင်းပြည့်နိုင်ငံသား များအဖြစ် နေထိုင်ပိုင်ခွင့်ရရှိရေးနှင့် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများ၏နေရာတွင် အစား ဝင်လာသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရခိုင်အရာရှိများ၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ အဆုံးသတ်ရေးကို ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြို့တော်စစ်တွေသို့ ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင် များရွှေ့ပြောင်းမှုကို လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးအရာရှိများက တားမြစ်လိုက်သည်။ စစ်ပွဲကာလအတွင်းက ထွက်ပြေးသွားပြီး အိန္ဒိယနှင့် အရှေ့ပါကစ္စတန်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများ တွင် နေထိုင်နေသော မူဆလင် ၁၃,၀၀၀ ခန့်မှာ ပြန်လာရန် ခွင့်ပြုချက်မရတော့ပဲ ၎င်း တို့အထဲမှ ပြန်ဝင်လာသူများမှာ တရားမဝင်နေထိုင်သူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းခံရ သည်။⁶

သူပုန်များက အစိုးရနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရခိုင်များ၏အကျိုးစီးပွားများကို ပစ်မှတ်ထား ခဲ့ကြပြီး မြောက်ပိုင်းနေရာအနှံ့အပြားကို မြန်ဆန်စွာ ထိန်းချုပ်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရွာ သားများစွာကို မောင်းထုတ်ခဲ့ကြသည်။ မူဂျာဟစ်ဒင်တို့အပြင် အလံနီနှင့် အလံဖြူ ကွန်မြူနစ်သူပုန်များ၊ မတ်ကစ်ဝါဒီ ရခိုင်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးပါတီ အပါအဝင် ရခိုင် အမျိုးသားရေးအုပ်စုများကြောင့် ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် တည်ငြိမ်မှုနှင့် အေးချမ်းမှု လုံးဝပျက်ပြားသွားသည်။⁷ နိုင်ငံအနှံ့ တိုင်းရင်းသားသူပုန်ထမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး ရုန်းကန်နေရသော မြန်မာ့တပ်မတော်သည် စစ်တွေအပြင် နယ်မြေအနည်းငယ်ကိုသာ ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည်။ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်

⁵ Mary Callahan, *Making Enemies: War and State Building in Burma* (Ithaca, 2003), chapter 2; Moshe Yegar, *The Muslims of Burma: A Study of a Minority Group* (Wiesbaden, 1972).
⁶ ယီဂါ - ၎င်းစာအုပ်။ လွတ်လပ်ရေးရခါနီးတွင် ဝတ်လုံတော်ရ ဦးလှထွန်းဖြူ ခေါင်းဆောင်သော ရခိုင်ပညာတတ်များက လွတ်လပ်သော ရခိုင်ပြည်နယ်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ Aye Chan, "The Development of a Muslim Enclave in Arakan State of Burma (Myanmar)", *SOAS Bulletin of Burma Research*, vol. 3, no. 2 (2005), p. 410 ကြည့်ပါ။
⁷ Martin Smith, "The Muslim 'Rohingya' of Burma", unpublished article, 1995. Yegar, op. cit.

ပရမ်းပတာအခြေအနေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုယိုယွင်းသွားခဲ့သည်။ အလယ်အလတ်သဘောထားရှိသော မူဆလင်ခေါင်းဆောင်များစွာက မူဂျာဟီဒ် ဒင်ပုန်ကန်မှုကို ပယ်ချခဲ့ကြပြီး ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ရန်အတွက် အစိုးရထံမှ လက်နက်များကိုပင် တောင်းခံခဲ့ကြသော်လည်း ခွင့်ပြုချက်မရခဲ့ပေ။

၎င်းအခြေအနေသည် ၁၉၅၄ အထိသာဖြစ်၍ တပ်မတော်က မုတ်သုန်စစ်ဆင်ရေး ဖြင့် ပြင်းထန်သောတိုက်ခတ်မှုကြောင့် အရှေ့ပါကစ္စတန်နယ်စပ်ရှိ မူဂျာဟီဒ်အခြေစိုက် တောင်ကုန်းများကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ သူပုန်ထမှုသည် ၁၉၆၁ တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲ မှုများမှတစ်ဆင့် အဆုံးသတ်သွားခဲ့ပြီး ကျန်ရှိသောအုပ်စုများ ရှုံးနိမ့်သွားကာ အသေးစား လက်နက်ကိုင်ခပ်မူနှင့် ဓားပြတိုက်လုယက်မှုအဆင့်သာ ရှိတော့သည်။ မူဂျာဟီဒ် တောင်းဆိုမှုများနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကြောင်းရင်းများကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်အရာရှိများအစား တပ်မတော်အရာရှိများကအုပ်ချုပ်သော မေယု ရှေ့တန်းဒေသအုပ်ချုပ်ရေးကို အစိုးရက ၁၉၆၁ တွင် ထူထောင်ခဲ့သည်။^၈ သို့သော် ၁၉၆၂ စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအပေါ် ပိုမိုတင်းမာသော သဘောထား ကျင့်သုံးလာခဲ့ပြီး မေယုရှေ့တန်းအုပ်ချုပ်ရေးကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ထို့ အတွက် မူဂျာဟီဒ်လှုပ်ရှားမှုကို ပြန်လည်စတင်ရန် ကြိုးစားမှုများ ရှိလာခဲ့သော်လည်း ဒေသခံများ၏ အဓိကကျသော ထောက်ခံအားပေးမှုကို မရရှိခဲ့ပေ။

၁၉၇၄ တွင် ကမ္ဘာတစ်လွှား၌ ပင်န်အစ္စလာမ်လှုပ်ရှားမှု (pan-Islamist movement) ပေါ်ထွက်လာခြင်း၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ယခင်တပ်ပျက်အကြွင်းအကျန်များ ဖြင့် ရိုဟင်ဂျာမျိုးချစ်တပ်ဦးကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတပ်ဦးသည် အဖွဲ့များစွာ ကွဲသွား ခဲ့ပြီး ပိုမိုအစွန်းရောက်သော အုပ်စုကွဲတစ်ခုမှာ ၁၉၈၂ တွင် ရိုဟင်ဂျာညီညွတ်ရေးတပ် ဦး (RSO) ဖြစ်လာခဲ့သည်။ RSO သည် ၁၉၈၆ တွင် နှစ်ဖွဲ့ကွဲကာ ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာ အစ္စလာမ်မစ်တပ်ဦး (ARIF) ပေါ်ထွက်လာပြီး ၁၉၉၈ တွင် ၎င်းနှစ်ဖွဲ့သည် လျော့ရဲရဲ မဟာ မိတ်ဖွဲ့ကာ ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းကို ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၈၀ ခုနှစ်များနှင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် RSO သည် မြန်မာနယ်စပ်အနီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် အစွန်အဖျားဒေသများတွင် အခြေစိုက်စခန်းလေးများရှိလာခဲ့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ထားရှိရန် မစဉ်းစားခဲ့ပေ။ ၁၉၉၄ ဧပြီလတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လူသိ အများဆုံး တိုက်ခိုက်မှုတွင် မောင်တောသို့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်မှ တိုက်ခိုက်ရေးသမား ဒါဇင်ပေါင်းများစွာ ဝင်ရောက်လာခဲ့ရာ မောင်တောတောင်ပိုင်း မြင်းလွှတ်ကျေးရွာတွင် တိုက်ခိုက်ရေးသမားများက လှေဖြင့် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှုလည်း ပါဝင်သည်။ ဧပြီ ၂၈ တွင် မောင်တော၌ ၎င်းတို့ထောင်ထားသောဗုံးများကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးကာ အရပ် သားမြောက်များစွာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီးနောက် မြို့ဆင်ခြေဖုံးနေရာများကို ဆက် လက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။

^၈ Martin Smith, "The Muslim 'Rohingya' of Burma", unpublished article, 1995. Yegar, op. cit.

၎င်းအဖွဲ့သည် ဒေသခံတို့၏ ခိုင်မာသော ထောက်ခံအား ပေးမှုကို မရရှိပဲ၊ သတင်းပေးမှုအရ ရောက်ရှိလာသော အစိုးရတပ်များ၏ မြန်မြန်ဆန် ဆန် တိုက်ခိုက်ချေမှုန်းခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။⁹

RSO အုပ်စုသည် ၎င်း၏ဖွဲ့စည်းပုံကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်တွင် ဆက်လက်ထိန်း သိမ်းထားပြီး ၂၀၀၀ ခုနှစ်များအစောပိုင်းတွင် မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်များအပေါ် မကြာခဏ အသေးစားတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်အုပ်စုအဖြစ် ပီပီ ပြင်ပြင်ရပ်တည်နိုင်ခြင်းမရှိတော့ဟု ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးအကဲခတ်များက ရှုမြင်ကြ သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်က အမေရိကန်သံတမန်ကြေးနန်းစာများတွင် ဖော်ပြထားသော မြန်မာ့တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေး အစီရင်ခံစာတွင် RSO/ARIF အဖွဲ့ဝင် ၉၀ သည် ၂၀၀၁ ဩဂုတ်လအတွင်း လစ်ဗျားနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် ပြောက်ကျားစစ်သင်တန်း တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး ၁၃ ဦးမှာ ဖောက်ခွဲရေးနှင့် လက်နက်ကြီးသင်တန်းများကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့သည်ဟု ယေဘုယျ ဖြစ်နိုင်ချေကို ဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၀၀ ခုနှစ်များ အစောပိုင်းတွင် RSO အဖွဲ့သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ဂျာမတ်အူလ်မူဂျဟစ်ဒင် စစ် သွေးကြွအုပ်စုနှင့်အတူ လက်နက်နှင့် ဖောက်ခွဲရေးသင်တန်းကို အပြန်အလှန်လှယ်လှယ် ခဲ့ကြသည်။¹⁰

များမကြာမှီကပင် မြန်မာအာဏာပိုင်များက RSO အဖွဲ့သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက် ပိုင်းမှ လုံခြုံရေးတပ်များကို မကြာခဏတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း၊ သာကေအား ဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင် ၄ ဦး ကျဆုံးမှု အပါအဝင် ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် မေလ အတွင်း မောင်းတောမြောက်ပိုင်းရှိ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့အား ထိခိုက်ကျဆုံးမှုရှိစေ သော တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ဆက်လက်စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ကြသည်။¹¹ သို့ရာ တွင် ၎င်းအဖွဲ့သည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်များအစောပိုင်းနောက်ပိုင်းတွင် စစ်ဆင်ရေးစွမ်းရည် ပြန်လည်ရရှိလာသည့် အထောက်အထား မရှိသည့်အပြင် နယ်စပ်တွင် လက်နက်ကိုင် ရာဇဝတ်တိုက်မှုများအဖြစ် လှုပ်ရှားနေပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် အခြားတားမြစ်ကုန်စည်များ ကို တရားမဝင်ကုန်ကူးနေကြသည်။ ထို့အပြင် RSO ဟူသောနာမည်သည် မည်သူမဆို မူလအဖွဲ့အစည်းနှင့် အဆက်အသွယ်မရှိပဲ အသုံးပြုနိုင်သည့် ရိုဟင်ဂျာစစ်သွေးကြွ အ မည်တစ်ခု ဖြစ်လာသည်။

⁹ ၎င်း။ Crisis Group က သုတေသနပြုသူကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆
¹⁰ Crisis Group က ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးအကဲခတ်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်း၊ ဒုက္ကား၊ ဇူလိုင် ဩဂုတ် ၂၀၁၄၊ နိုဝင် ဘာ ၂၀၁၆။ “ရခိုင်ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းသည် အယ်လ်ကေးဒါ၊ မြန်မာသုပုန်အဖွဲ့များနှင့် ထိုင်းနယ် စပ်တွင်တွေ့ဆုံ” ရန်ကုန် အမေရိကန်သံရုံးကြေးနန်းသတင်းပေါက်ကြားမှု ၁၀ အောက်တိုဘာ ၂၀၀၂။ (https://wikileaks.org/plusd/cables/02RANGOON1310_a.html). Crisis Group Asia Report N°187, *The Threat from Jamaat-ul Mujahideen Bangladesh*, 1 March 2010
¹¹ Internal UN security management team note, Bangladesh, June 2014. See also, “All not quiet on the Burmese front”, *Probe Weekly*, 6 June 2014.

II. မျှော်လင့်ချက်မဲ့သည်ဟု နက်ရှိုင်းစွာ ခံစားလာရခြင်း

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၂ ဇွန်လနှင့် အောက်တိုဘာလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော မူဆလင် ဆန့်ကျင်ရေးအကြမ်းဖက်မှုများသည် မူလကပြည်နယ်၏မြောက်ပိုင်းကို အထူးတ လည် သက်ရောက်မှုမရှိသော်ငြားလည်း လူမျိုးစုအသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ဆက်ဆံ ရေးကို ကြီးမားစွာ တင်းမာစေခဲ့သည်။¹² ၎င်းဖြစ်စဉ်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မူဆလင် အသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် မလုံခြုံသည့် စိတ်ခံစားမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး မူဆလင်တို့ အပေါ်တွင် အကြီးမားဆုံးရိုက်ခတ်မှု ရှိလာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်ကို ပိုမိုတင်းမာခက်ထန် လာစေပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသားရေးအစွန်းရောက် အမုန်းစကားများကို တိုးပွားလာစေခဲ့သည်။ နောက်တစ်နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်လွှား ဆိုးဝါးသော မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ရပ်များစွာ ဆက်တိုက် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်အပြင် မူဆလင်များကို ပစ်မှတ်ထားသည်ဟု ရှုမြင်ကြသော “အမျိုးဘာ သာ၊ သာသနာ၊ ကာကွယ်ရေး” ဥပဒေများ ပြဌာန်းရေးအတွက် အမျိုးသားရေး အစွန်း ရောက် ဝါဒဖြန့်စည်းရုံးမှုများလည်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။¹³

ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်အများစုအတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ကာလရည်ကြာပိတ် ပင်ခံထားရသည့်အခြေအနေတွင် အထက်ကဖြစ်ရပ်များ ထပ်ဆင့်တိုးလာခြင်းဖြစ် သည်။ ၎င်းသည် အဆိုပါအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ကြီးမား စွာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဦးတည်လာစေသည်။ လက်ထပ်ခွင့်ကိုလည်း အာဏာပိုင်များ ထံတွင် တောင်းခံရပြီး၊ ကျေးရွာအုပ်စုအပြင်ဖက်ထွက်ရန် သို့မဟုတ် မြို့တစ်မြို့နှင့် တစ်မြို့ကြားသွားလာရန် လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ပြင်းထန်စွာကန့်သတ်ထား သည်။ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများနှင့် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများရယူနိုင်ရန်လည်း ကန့်သတ်ထားပါသည်။¹⁴

၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲများမတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကမန်လူမျိုးတို့မှလွဲ၍ နိုင်ငံ သားကိစ္စမရှိသော မူဆလင်များအားလုံး မဲပေးခွင့်ရုတ်သိမ်းခံလိုက်ရပြီး ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံ ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာလွှမ်းမိုးပိုင်ခွင့်အတွက် နောက်ဆုံးလမ်းစဉ်တောက်သွားခဲ့ သည်။ နိုင်ငံသားကိစ္စမရှိသော အဆိုပါအသိုင်းအဝိုင်းသည် ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများ တွင် မဲပေးခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စကြောင့် စနစ်တကျစီစဉ်ထားသော အကြမ်းဖက် မှုများ ဖြစ်လာမည့် အန္တရာယ်ရှိကြောင်း Crisis Group က သတိပေးခဲ့ဖူးသည်။¹⁵

¹² For analysis, see Crisis Group Asia Reports N°s 238, *Myanmar: Storm Clouds on the Horizon*, 12 November 2012; and 251, *The Dark Side of Transition: Violence Against Muslims in Myanmar*, 1 October 2013.

¹³ Crisis Group Report, *The Dark Side of Transition*, op. cit.

¹⁴ Crisis Group Report, *The Politics of Rakhine State*, op. cit.

¹⁵ Ibid.

ရိုဟင်ဂျာတို့အကြား နိုင်ငံရေးလမ်းစခန်းဆုံးရှုံးမှုခံစားချက်ကို နှစ်ဆတိုးစေသော အချက်မှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် NLD ပါတီသည် မဲဆွယ်သည့်အချိန်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် လူနည်းစုဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်များ သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာတို့၏ သီးသန့်ဆိုးဝါးသော အခြေအနေများနှင့်ပတ်သက်၍ ခိုင်မာစွာရပ်တည်မှု မပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သူ၏ပါတီ အာဏာရလာသောအခါ ထိုကိစ္စကို ဦးစားပေးအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ကော်မရှင်တွင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်ကာ အကြံပေးကော်မရှင်ကို ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း ကိုဖီအာနန်ကို ဦးဆောင်စေခဲ့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာအချို့က ၎င်းတို့၏ လိုလားချက်များကို အစိုးရသစ်က ဖြေရှင်းပေးမည့် မျှော်လင့်ချက်အနည်းငယ်သာ ရှိသည်ဟု သုံးသပ်နှင့်ပြီးသားဖြစ်သည်။¹⁶

၂၀၁၅ မေလတွင် ထိုင်းနိုင်ငံက လူကုန်ကူးသည့်ကွန်ရက်များကို ဖြိုခွဲလိုက်သောအခါ လူကုန်ကူးသည့်အဖွဲ့များက မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ (ရိုဟင်ဂျာအများစု ပါဝင်သော) ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များ တင်ဆောင်လာသော လှေများကို စွန့်ပစ်ခဲ့ကြရာ ရာပေါင်းများစွာသော ဒုက္ခသည်များမှာ သေဘေးကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ခဲ့ကြပြီး နောက်အန်ဒါမင်ပင်လယ်ပြင်ရေလမ်းကြောင်းမှ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာရာတွင် ပြဿနာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၎င်းအခြေအနေသည် မလေးရှားသို့လူကုန်ကူးသည့်လမ်းကြောင်းများကို ရပ်တန့်သွားစေသည်။ စက်တင်ဘာလ မုတ်သုန်အလွန် ရွက်လွှင့်ရာ သီအစတွင် ၎င်းလမ်းကြောင်းများ ပြန်မပွင့်တော့ခြင်းသည် ရိုဟင်ဂျာတို့အတွက် အရေးကြီးသော လွတ်မြောက်လမ်းပိတ်သွားပြီး ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုသည် ပိုကောင်းသောအနာဂတ်အတွက် တစ်ခုတည်းသောအခွင့်အရေးဟု ရှုမြင်ကြသော လူငယ်များ အကြား မျှော်လင့်ချက်ပျက်သုဉ်းခြင်းကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။¹⁷

¹⁶ "Myanmar election: Aung San Suu Kyi campaigns in contentious Rakhine state", *The Guardian*, 16 October 2015; "Burma elections: Aung San Suu Kyi steers clear of 'stateless' minority the Rohingya", *The Independent*, 17 October 2015; "After Myanmar election, few signs of a better life for Muslims", *The New York Times*, 18 November 2015; "Aung San Suu Kyi aide: Rohingya are not our priority", *The Telegraph*, 19 November 2015. Crisis Group interviews, analysts specialising on Rakhine State, Yangon, November-December 2015.

¹⁷ "Mixed maritime movements, April-June 2015", UN High Commissioner for Refugees Regional Office for South-East Asia. Crisis Group က သုံးသပ်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကင်း၊ ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ် နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။

III. စနစ်တကျစဉ်းစားသော အကြမ်းဖက်တွန်းလှန်မှု အသစ်တစ်ခု ထွက်ပေါ်လာခြင်း

A. အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုများ

အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် လင်းအားကြီးအချိန်တွင် ဓားများ၊ လောက်လေးဂွများနှင့် သေနတ်အလက် ၃၀ ခန့် ကိုင်ဆောင်ထားသော ဒေသခံမူဆလင် ရာဂဏန်းအချို့က ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်အနီးရှိ မောင်တောနှင့် ရသေ့တောင်မြို့နယ်များမှ နယ်ခြား စောင့်ရဲစခန်း ၃ ခုကို တပြိုင်နက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ အာဏာပိုင်များ၏ အဆိုအရ ရဲ တပ်ဖွဲ့ဝင် ၉ ဦးသေဆုံးကြောင်း၊ တိုက်ခိုက်သူများဖက်မှ ၈ ဦးသေဆုံး၍ ၂ ဦး အဖမ်းခံ ရပြီး သေနတ် ၆၂ လက်နှင့် ကျည်ဆံ ၁၀,၀၀၀ ကျော် လုယူသွားကြောင်းသိရှိရ သည်။¹⁸

တိုက်ခိုက်ခံရသော အဓိကစခန်းမှာ မောင်တော၏မြောက်ဖက် ကျီးကန်းပြင်ရှိ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ဌာနချုပ်ဖြစ်ပြီး အရပ်မျက်နှာပေါင်းစုံမှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်စီးနင်း ခြင်းခံရကာ ထိုစခန်းမှ လက်နက်အများစုလုယက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ရှိသည်ဆိုသည်ကို ပြသနေသည့် နောက်ထပ်အချက်တစ်ခုမှာ ရဲတပ်ဖွဲ့ဌာနချုပ်စခန်း များသို့ ချဉ်းကပ်ရာလမ်းကြောင်းတွင် လက်လုပ်ငုံးများ (IED) ထောင်ကာ ခြုံခိုတိုက် ခိုက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အစိုးရ၏ စစ်ကူကို နှောင့်နှေးစေကာ မော်တော်ယာဉ်များကိုလည်း ပျက်စီးသွားစေသည်။ အခြားပစ်မှတ်နှစ်ခုမှာ မောင်တောမြောက်ဖက် ငါးခုရကျေးရွာမှ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ဌာနခွဲနှင့် မောင်တောတောင်ဖက် ရသေ့တောင်မှ ကိုးတန် ကောက်နယ်ခြားစောင့်ရဲစခန်းတို့ဖြစ်သည်။ တိုက်ခိုက်သူ စုစုပေါင်းအရေအတွက် ၄၀၀ ခန့်ဟု အစိုးရက ခန့်မှန်းသည်။¹⁹ အောက်တိုဘာ ၁၀-၁၂ အတွင်း နောက်ထပ်ထိ တွေ့တိုက်ခိုက်မှုများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အောက်တိုဘာ ၁၁ ရက် တိုက်ပွဲတွင် တပ်မတော် သား ၄ ဦး ကျဆုံးခဲ့သည်။²⁰ တိုက်ခိုက်သူများနှင့် ဆက်နွယ်သည်ဟု နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာ က ဖော်ပြခဲ့သည့် နိုဝင်ဘာ ၃ ရက် တိုက်ခိုက်မှု နှစ်ခုမှာမူ ရေရာသေချာမှု မရှိပေ။²¹

¹⁸ Government press conference, Naypyitaw, 9 October, reported in *Global New Light of Myanmar (GNLM)*, 10 October 2016, pp. 1, 3.

¹⁹ ၎င်း။ Crisis Group က တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ တိုက်ခိုက်မှုများအကြောင်း အသေးစိတ်ပြောကြားမှု၊ ရန်ကုန် အောက်တိုဘာ ၂၀၁၆။ <http://yehtunblog.blogspot.com/2016/10/operation-backdoor.html> တွင် လည်းကြည့်။

²⁰ "Troops fight back violent armed attackers, kill four", *GNLM*, 11 October 2016, p. 1; "Tatmadaw attacked by 300 armed men, four soldiers killed", *GNLM*, 12 October 2016, p. 1; "Troops kill 10 violent armed attackers in area clearance operation in Maungdaw tsp" and "Armed men violently attack Kyikanpyin border outpost, set fire to 25 houses in Warpaik Village", *GNLM*, 13 October 2016, p. 3.

²¹ As reported in *GNLM*, 5 November 2016, p. 2, ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ဖြစ်စဉ်များသည် မောင်တော မြောက်ပိုင်းထက် တောင်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုမှာ အသုံးမပြုတော့သော နယ်ခြားစောင့်ရဲစခန်း တစ်ခုကို မီးရှို့ခြင်းဖြစ်ပြီး အခြားဖြစ်စဉ်များမှာ နယ်ခြားစောင့်ရဲအခြေစိုက်စခန်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဒုတိယဖြစ် စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ရွာသားများက ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်နှစ်ဦးအကြား ပစ်ခတ်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ Crisis

အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အကြမ်းဖက်မှု မြင့်တက်လာခြင်း ကို ပြသနေပြီး ထိုနယ်မြေရှိ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းထံမှ စနစ်တကျစီမံမှုနည်းပါးသော အကြမ်းဖက်ခံမှုများသာ ရှိခဲ့ဘူးသည့် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်တွင် မကြုံစဖူးကြုံတင်စီစဉ်မှုအ ဆင့်ရှိလာခြင်းကို ထင်ဟပ်နေသည်။ ၎င်းတိုက်ခိုက်မှုများသည် အသိုင်းအဝိုင်းနှစ်ခုစလုံးတွင် ကြောက်ရွံ့မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း တွင် လူနည်းစုဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်ရွာသားများအကြား ပိုမိုစိုးရိမ် ထိပ်လန့် လာခဲ့ပြီး လူပေါင်း ၃၀၀၀ ခန့် မြို့ပေါ်သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်။²²

B. အစိုးရနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တုန့်ပြန်မှု

တပ်မတော်နှင့် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့သည် လူယက်ခံလိုက်ရသော လက်နက်များ ပြန်လည်ရရှိရေး၊ ပါဝင်ပါတ်သက်သူများကို ဖမ်းဆီးရမိရေး၊ အကူအညီပေးသူများကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းရေးတို့ကို ရည်ရွယ်ကာ အကြီးစားစစ်ဆင်ရေးတစ်ခုကို ဆင်နွှဲနေသည်။ ၎င်း၏ ပြင်းထန်မှုသည် လုံခြုံရေးအခြေအနေအရ အရေးပေါ်လိုအပ်မှုကို ထင်ဟပ် သည့်ပြင် ကနဦးတိုက်ခိုက်မှုများနှင့်နောက်ဆက်တွဲ သေလောက်အောင် ပြင်းထန် သည့် တိုက်ပွဲများသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအတွက် သိက္ခာအတွက် အဓိကမှတ် ကျောက်တင်နိုင်သည်ဟု ရှုမြင်နိုင်ခြင်းကိုပါ ထင်ဟပ်နေသည့် လက္ခဏာရှိသည်။ နယ် ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ရဲမှူးချုပ်မောင်မောင်ခိုင်မှာမူ ထောက်လှမ်းရေးသတင်း မရရှိခြင်း (အခန်း IV.C တွင်ကြည့်) ၊ ဌာနချုပ်နှင့် လက်နက်များ စီးနင်းလုယက်ခံရခြင်း အစရှိ သော စီမံခန့်ခွဲမှုညံ့ဖျင်းမှုများကြောင့်ထုတ်ပယ်ခြင်းခံရပြီး ၎င်း၏နေရာကို ပုံမှန်ရဲတပ်ဖွဲ့ မှ ရဲမှူးချုပ်တစ်ဦးဖြင့် အစားထိုးခန့်အပ်ထားသည်။²³

မြန်မာအာဏာပိုင်များက “ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေး” ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို တသမတ် တည်းသုံးစွဲခဲ့ကြပြီး နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ စစ်ဆင်ရေးများကို တပ်မတော်က ကူညီပံ့ပိုးပေးသည်ဟု များသောအားဖြင့် ညွှန်းဆိုလေ့ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် အခြားတာဝန်ရှိသူများ တက်ရောက်ခဲ့ကြသော အောက်တိုဘာ ၁၄ ရက် “အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးအထူးအစည်းအဝေး” အပြီးတွင် ၎င်းအသုံးအနှုန်းကို စတင်အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ် သည်။ ပုံမှန်အခြေခံဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ယင်းကဲ့သို့သောအခြေအနေတွင် တပ်မတော်ပါဝင်ပတ်သက်လာရပါက အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် သမ္မတက အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာရန်လိုအပ်သည်။ ယခင်သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက်က သုံးကြိမ်ဖြစ်ခဲ့ဘူးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဒေါ်အောင်

Group အင်တာဗျူး- နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆ နှင့် ထိုနယ်မြေနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသော အစိုးရမဟုတ်သည့် သတင်းစာမြစ်များထံမှ အချက်အလက်များ။
²² “Myanmar - New displacement in Rakhine State”, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, Daily Flash, 21 October 2016.
²³ Government press conference, 17 October, reported in *GNLM*, 18 October 2016, p. 2.

ဆန်းစစ်ကြည့်သည် ထိုကောင်စီကို နိုင်ငံရေးအရ တရားမဝင်ဟု သတ်မှတ်လိုပုံရသည့် အပြင် သူ၏ အစိုးရလက်ထက်တွင် အစည်းအဝေးခေါ်ယူခဲ့ခြင်း မရှိသောကြောင့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာနိုင်ခြင်းမရှိပေ။²⁴ လက်တွေ့တွင် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ် ဖွဲ့နှင့် တပ်မတော်ပူးတွဲကင်းလှည့်မှုများ ပြုလုပ်နေသော်လည်း လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန် ဆောင်ရွက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အနောက်ပိုင်းတိုင်းစစ်ဌာနချုပ်တိုင်းမှူးကသာ လုပ် ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။²⁵

တပ်မတော်က မောင်တောမြို့နယ်တစ်ဝိုက်ကို သွားလာမှုကန့်သတ်ထားခြင်း ထားပြီး လုံခြုံရေးအရ “နယ်မြေရှင်းလင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများ” လုပ်ဆောင်နေသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ အာဏာပိုင်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော ဖွဲ့စည်းထားသည့် ရရှိသော သတင်းများအရ တပ်မတော်သည် သူပုန်တပ်ဖွဲ့များအား အဓိကထောက်ပံ့ရေး ရင်းမြစ် လေးခု (ရိက္ခာ၊ ရန်ပုံငွေ၊ ထောက်လှမ်းရေး၊ လူသစ်စုဆောင်းမှု) ကိုဖြတ်တောက်ရန် ၁၉၆၀ ခုနှစ်များက အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သော သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းရေး ဖြတ် လေးဖြတ်မဟာဗျူဟာနှင့် အလားတူနည်းလမ်းကို အသုံးပြုနေပုံရသည်။ ၎င်းမဟာ ဗျူဟာတွင် ပြင်းထန်သောစစ်ဆင်ရေးများအတွက် နယ်မြေကို ပိတ်ဆို့ထားခြင်း၊ ဒေသ ခံလူထုရွှေ့ပြောင်းမှုကိုဖြစ်စေနိုင်သည့် “အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ဆိုင်သော တွက်ချက်ထား သော မူဝါဒ”၊ အကဲဆတ်သောနယ်မြေများရှိ ကျေးရွာများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ သောင်း ကျန်းသူများကို ထောက်ပံ့နိုင်သည့် စားနပ်ရိက္ခာများကို သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီး ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။²⁶

တားမြစ်ကန့်သတ်ထားသော နယ်မြေအတွင်းမှ စစ်ဆင်ရေးများသည် အဆိုပါ မဟာဗျူဟာ၏ နည်းလမ်းများစွာကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ အောက်တိုဘာ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုများနောက်ပိုင်းတွင် သံသယရှိသူများကိုမြင်သည်နှင့် ပစ်ခတ်ခြင်း၊ နေအိမ် များကို မီးရှို့ခြင်း၊ ပစ္စည်းများကို လုယက်ခြင်း၊ စားနပ်ရိက္ခာများကို သိမ်းယူခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား မုဒိန်းကျင့်ခြင်း စသည့် သတင်းများစွာ ထွက် ပေါ်လာသည်။²⁷ တားမြစ်ကန့်သတ်နယ်မြေအတွင်း နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်နှင့် နောက်နေ့ များတွင် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ်က ကျေးရွာ ၄ ရွာ (လူ ၆၅၀၀) အား စားနပ်ရိက္ခာ တစ်ကြိမ်ဝေခြင်း၊ သူ့အူလာကျေးရွာတွင် ဖွင့်ထားသော ပြည်တွင်းအိုးအိမ်မဲ့ဒုက္ခသည် စခန်း၌ အစိုးရက နိုဝင်ဘာလ

²⁴ Ibid.; see also “Special meeting on national defence and security”, *GNLM*, 15 October 2016, p. အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၁၃ (က) အရ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းသည် ဒေသဆိုင်ရာ အရပ်ဖက်အာဏာပိုင်များအား စစ်တပ်၏အကူအညီကိုရယူရန် ခွင့်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေါ်အောင် ဆန်းစုကြည်ဖက်မှ ရှုမြင်သောအချက်မှာ တပ်မတော်သည် ၁၁ ဦး ကာလုံကောင်စီတွင် ၆ ဦးဖြင့် အရပ်ဖက်အ စိုးရကိုယ်စားလှယ်များအပေါ် အသာစီးယူထားသည့်အချက်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် သမ္မတက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော ကောင်စီတွင် သူကိုယ်စားပြုရမည့်ရာထူးမှာ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရာထူးမဟုတ်ပဲ နိုင်ငံခြား ရေးဝန်ကြီးရာထူး ဖြစ်သည်။

²⁵ Crisis Group အင်တာဗျူး-တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုအပေါ် တစ်ဦးချင်းသုံးသပ်၊ ရန်ကုန် နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။

²⁶ For details, see Smith, *Insurgency*, op. cit. p. 288 ff.; Andrew Selth, *Burma’s Armed Forces* (Norwalk, 2001), pp. 91-91; and Maung Aung Myoe, “Military Doctrine and Strategy in Myanmar” Strategic and Defence Studies Centre, working paper 339, Canberra, 1999, p. 10.

²⁷ Crisis Group အင်တာဗျူး- စစ်ဆင်ရေးနယ်မြေမှ ရွာသားများ၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့်၊ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၆။ အာရကန်ပရောဂျက်- ပြည်တွင်းမှတ်စု နံပါတ် ၁ နှင့် ၂၊ အောက်တိုဘာ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။

၁၈ ရက်တွင် စားနပ်ရိက္ခာဝေခြင်းတို့မှလွဲလျှင် နောက် ဆုံးတိုက်ပွဲများကြောင့် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်သူ ၃၀,၀၀၀ ခန့်နှင့် ယခင်ကတည်းက ကယ် ဆယ်ရေးအထောက်အပံ့ရယူနေရသူ ၁၃၀,၀၀၀ ခန့်တို့ထံသို့ လူသားချင်းစာနာမှုအရ ကူညီနေသော အေဂျင်စီများ သွားရောက်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ထားသည်။²⁸

မြန်မာနိုင်ငံ အခြားဒေသများရှိ သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းရေး စစ်ဆင်ရေးများတွင် အသုံးများသော နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ တပ်မတော်က ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များ ထူထောင်ပေး ခြင်းဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ဗုဒ္ဓဘာသာကျေးရွာများနှင့် ရခိုင်အမျိုးသား ရေးဝါဒီများသည် ၎င်းတို့ထက် မူဆလင်များက အရေးအတွက်များသောကြောင့် လုံခြုံ ရေးကို စိုးရိမ်သည့်အလျှောက် အထူးသဖြင့် ၂၀၁၂ အကြမ်းဖက်မှုနောက်ပိုင်းတွင် ၎င်း တို့ကျေးရွာများအား လက်နက်တပ်ဆင်ပေးရန် အစိုးရအား တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဤကိစ္စသည် အထူးသဖြင့် လက်ရှိအခြေအနေတွင် အလေးအနက်ထားရမည့်အရာ ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာကျေးရွာများအား လက်နက်တပ်ဆင်ပေးခြင်းသည် မူဆလင်လက် နက်ကိုင်အဖွဲ့က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့ကို တိုက်ခိုက်ရေးပစ်မှတ်များအဖြစ် ရှုမြင်လာစေနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာစေနိုင်သော အဓိကအရာ ဖြစ်လာလိမ့်မည်။ စိုးရိမ်စရာမှာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ထိုအစီအစဉ်ကို စဉ်းစားနေခြင်းဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ က မူဆလင်မဟုတ်သော ဒေသခံ ၁၂၀ ခန့်ကို စုဆောင်း၍ ရခိုင်အသိုင်းအဝိုင်းအား ကနဦးတင်ပြထားသည့်အတိုင်း လေ့ကျင့်ပေးခြင်းကို နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ပြည် သူ့စစ်ဖွဲ့စည်းမှုဟု ဒေသခံမူဆလင်များက ရှုမြင်ကြဖွယ်ရှိသည်။ ပြည်ထဲရေးမှ တာဝန်ရှိ သူများကမူ ဝင်ခွင့်စည်းကမ်းစံနှုန်းများကို ဖြေလျှော့ပေးထားသော နယ်ခြားစောင့်ရဲ တပ်ဖွဲ့သင်တန်းမျှသာဖြစ်ပြီး သင်တန်းသားများကို ပုံမှန်နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ အဖြစ် နေရာချထားမည်ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းလင်းပြောကြားထားသည်။²⁹ သို့ရာတွင် အ ရပ်သားရွာသားများနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်နှစ်ခုကြား ခြားထားသည့်စည်းမှာ စိတ်ဖြင့် မှန်းဆထားခြင်းဖြစ်သည်တိုင် ၎င်းမှာ အရေးပါသောအန္တရာယ်အဖြစ် ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ် သည်။ ရခိုင်လက်နက်ကိုင်အုပ်စုဖြစ်သည့် ရခိုင်လွတ်မြောက်ရေးတပ် (ALA) ကလည်း မူဆလင်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို တိုက်ဖျက်ရန် နယ်မြေအတွင်း လက်နက်ကိုင်အင်အား တိုးချဲ့ရန် ကြိုးစားလျက်ရှိသည်။³⁰

²⁸ "Situation in northern Rakhine State", World Food Program, Situation Report no. 3, November 2016; "Asia and the Pacific: Weekly Regional Humanitarian Snapshot", UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), 12 December 2016; Crisis Group အင်တာဗျူး-အာရကန်ပရောဂျက် သုတေသနပညာရှင်၊ ရန်ကုန် ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၆။ "Food provided to residents of Maung-taw", *GMM*, 21 November 2016, p. 3. ဘေးသင့်နယ်မြေသို့ အစိုးရ ဦးဆောင်သည့် ခရီးစဉ်တွင် ကုလဌာနေညှိနှိုင်းရေးတာဝန်ခံနှင့် သံအမတ်ကြီး ၉ ဦးတို့ သွားရောက်ခဲ့ကြပြီးနောက် WEP အား နှစ်ပတ်စာ ရိက္ခာထောက်ပံ့မှုကို ဖြန့်ဖြူးရန် အစိုးရက ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။

²⁹ "Militia call a shot in the arm for Rakhine armies", *Myanmar Times*, 12 May 2014. "Myanmar police to arm and train non-Muslims in conflict-torn Rakhine region", Reuters, 3 November 2016. "Myanmar's training for non-Muslim police stokes fear in Rakhine", Reuters, 18 November 2016.

³⁰ "Authorities seize cache of weapons and ammunition in Hpa-an bust", *The Irrawaddy*, 12 December 2016.

လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု စွပ်စွဲချက်အားလုံးကို အစိုးရက ငြင်းဆန်ထားသည်။³¹ မီဒီယာများအပါအဝင် လွတ်လပ်စွာ သွားရောက်ခွင့်မရှိခြင်းသည် မှန်မမှန် စိစစ်နိုင်ရန် ခက်ခဲသွားစေသော်လည်း ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံများနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ လေကြောင်းခရီး စဉ်များကို အခြေပြုသည့် နိုင်ငံတကာမီဒီယာများ၏ သတင်းအစီရင်ခံစာများကို အခြေခံသော အချက်အလက်ထောက်ပြမှုများရှိနေသည့်တိုင်အောင် အစိုးရက အလုံးစုံဖုံး ကွယ်ငြင်းဆန်နေမှုသည် ဆီလျော်မှုမရှိသည့်အပြင် ၎င်း၏အခြားသော တင်ပြချက်များ ၏ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုကိုပါ ထိခိုက်သွားစေသည်။³² အချို့တင်ပြချက်များမှာ ဂြိုဟ်တု ဓာတ်ပုံများနှင့် ကွဲလွဲနေသည်။ သာဓကအားဖြင့် နိုင်ငံတကာ၏ ဂရုဏာသက်မှုကို ရရှိ စေရန် ဒေသခံမူဆလင်ရွာသားများ သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့က ၎င်းတို့၏ နေ အိမ်များကို ကိုယ်တိုင်မီးတင်ရှို့ကြသည်ဟူသော တင်ပြချက်မျိုးဖြစ်သည်။ အဆိုပါအချက်အလက်ကို ဆန်းစစ်မှုများအရ အနည်းဆုံး နေအိမ် ၁၅၀၀ ခန့် ဖျက်ဆီးထား ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။³³ အချို့ကျေးရွာများမှာ တစ်ဦးချင်း (သို့) ပစ်ခတ်ထွက်ပြေး သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့လေးများ၏ လက်ချက်ဟု မှန်းဆနိုင်မည့် ပထဝီသွင်ပြင်အရ သီးခြားပြန့်ကျဲနေသော ဖြစ်ရပ်မျိုးမဟုတ်ပဲ ရက်အတန်ကြာ စနစ်တကျဖျက်ဆီးထား ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မီးလောင်မှုအများစုသည် တိုက်ပွဲဖြစ်သောရက်တွင်သာမက ပဲ နောက်ရက်များတွင်လည်း ရောက်ရှိနေသည့် တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးများအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မီးရှို့မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များတွင် လုံခြုံရေးဆိုင် စေ့ဆော်မှုရှိပြီး (လုံခြုံရေးစိတ်မချရသည့် နယ်မြေရှိ ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ခွင့် ပိတ်ပင်ခြင်းသည် သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေး ပုံမှန်နည်းဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်၍ ယခင်က လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြားဒေသများတွင် တိုင်းရင်းသားရွာများကိုမီးရှို့ခြင်းဖြင့် အောင်မြင်မှုရခဲ့သည်) လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့မှာ အနည်းဆုံးအချို့ဒေသခံအရပ်သားများ၏ ကူညီပံ့ပိုးမှုအပေါ် မှီခိုရပ်တည်ရခြင်းဖြစ်သည်။³⁴

တာဝန်ရှိသူများ၏ ရှင်းလင်းချက်အပေါ် သတင်းထောက်များက မေးခွန်းထုတ် သည့်ကိစ္စကို တိုက်ခိုက်သူများနှင့် စည်းဝါးရိုက်ထားသော မေးခွန်းဟု နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာ တွင် စွပ်စွဲခဲ့သည်။ မြန်မာတိုင်းမ်သတင်းစာ၏ နိုင်ငံခြားသတင်းထောက်တစ်ဦးက တပ်မတော်သားအချို့ မုဒိန်းမှုစွပ်စွဲခံရသည့် သတင်းကို ရေးသားလိုက်သောအခါ အာဏာပိုင်များက

³¹ See, for example, "False allegations on violating human rights exposed to the world", *GNLM*, 3 November 2016, p. 1; "Local residents' accounts differ from fabricated media stories", *GNLM*, 7 November 2016, p. 1; "Military's information team refutes fabrication about massive destruction in Rakhine", *GNLM*, 15 November 2016, p. 3; "Government refutes rights group report on Rakhine", *GNLM*, 17 November 2016, p. 1; "Reports of hundreds fleeing Myanmar being pushed back by Bangladesh said to be false" and "Sender of fake news in Rakhine linked to int'l extremist groups", *GNLM*, 19 November 2016, p. 1.

³² ငြင်းဆိုခံရသော ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် အထောက်အထားများမှာ "Satellite-based damage assessment of affected villages in Maungdaw District", Human Rights Watch, 10 November 2016; an updated damage assessment, 18 November 2016; and "Hundreds of Rohingya flee Myanmar army crack-down to Bangladesh – sources", Reuters, 18 November 2016.

³³ "Burma: Military burned villages in Rakhine State", Human Rights Watch, 13 December 2016.

³⁴ Crisis Group က Human Rights Watch အကြီးတန်းဝန်ထမ်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။ Selth, op. cit., p. 163.

ကြားဝင်ဖြေရှင်းခဲ့သည်ဟု သတင်းထွက်ခဲ့သည်။ သတင်းထောက်အ မျိုးသမီးသည် မရှေးမနှောင်း အလုပ်မှထုတ်ပယ်ခံလိုက်ရပြီး ရခိုင်ပြည်နယ် ပဋိပက္ခအ ကြောင်း သတင်းဖော်ပြမှုကိုလည်း သတင်းစာပိုင်ရှင်က တားမြစ်ပိတ်ပင်လိုက်သည်။ နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာ၏ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် မြန်မာတိုင်းမိ၏ သတင်းဖော်ပြမှုသည် စာ နယ်လင်းကျင့်ဝတ်နှင့် မညီသောလုပ်ရပ်ဟု ဝေဖန်ထားပြီး ထိုသတင်းထောက်ကို ချက် ခြင်းထုတ်ပယ်ခဲ့ခြင်းကိုမူ အမှတ်ပေးသင့်သည်ဟု ရေးသားထားသည်။³⁵ အဆိုပါ ခြိမ်း ခြောက်မှုသည် အခြားသတင်းစာနှင့် သတင်းထောက်များအား သတင်းရေးသားဖော်ပြ ရာတွင် ကြောက်ရွံ့သွားစေသည့် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ သာဓကအားဖြင့် ပြည်တွင်း အင်္ဂလိပ်သတင်းစာတစ်စောင်မှ သတင်းထောက်တစ်ဦးသည် ရခိုင်ပြည်နယ် စစ်ဆင် ရေးနယ်မြေအတွင်း မူဆလင်အိမ်များကို မီးရှို့ခဲ့သည်ဟု ဝန်ခံခဲ့သော နယ်ခြားစောင့်ရဲ တပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော်လည်း ၎င်းအကြောင်းအရာကို ကိုယ်တိုင် ဆင်ဆာဖြတ် ဖယ်ရှားခဲ့သည်။³⁶

ပို၍ပင် ဆိုးလာနိုင်သောအချက်မှာ နိုင်ငံပိုင် အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာဘာသာသတင်းစာ များမှတစ်ဆင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြန့်နှံ့စေသော အစိုးရ၏ အကြိမ်ကြိမ် လုံးထွေးငြင်း ဆိုမှုများသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအတွက် အရေးယူမှုမရှိပဲလုပ်ဆောင်နိုင်သော အ ခြေအနေကို ပိုမိုအားပေးရာရောက်ပြီး အထူးသဖြင့် လူထုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးနှင့် တပ်မတော်အလွှာအားလုံးတွင် မူဆလင်တို့အပေါ် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့် စိတ်ဓာတ်များ ကျယ်ပြန့်စွာရှိနေသည့်အခြေအနေမျိုးတွင် အလွန်အန္တရာယ်ကြီးသည်။ နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာသည် စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အတွေးအမြင်ဆောင်းပါး များကို ဖော်ပြလျက်ရှိရာ သာဓကတစ်ခုမှာ ဆောင်းပါးတစ်ခုတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ အ ခြေအနေသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသည့် သွေးစုပ်ကပ်ပါးကောင်လိုလူများကြောင့် ဖြစ်ပွားရပြီး ကျွန်ုပ်တို့ အလွန်မနှစ်သက်ကြောင်း ရေးသားထားသည်။³⁷

C. အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု အရှိန်မြင့်လာခြင်း

အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ တိုက်ခိုက်ခံရမှုသည် တစ်ပွဲတိုးမဟုတ်ပဲ တပ်မတော်၏ ပြင်း ထန်သော စစ်ဆင်ရေးများ တစ်လကြာ ဆင်နွှဲနေသည့်ကြားမှပင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ လှုပ်ရှားနေနိုင်ခဲ့ခြင်းသည်ကို နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်က ပြင်းထန်သောတိုက်ပွဲများ ထပ် မံဖြစ်ပွားမှုက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသနေသည်။

³⁵ "Fourth estate must abide by 'code of ethics': minister for information", *Myanmar Times*, 9 November 2016. "Myanmar journalist says she was fired over story on military rape allegations", *The Guardian* (London), 4 November 2016; "Reporter's sacking followed MoI [Ministry of Information] phone call, sparking press freedom fears", *Frontier Myanmar*, 4 November 2016. "Myanmar press under pressure as paper bans Rakhine reports", *Agence France-Presse*, 8 November 2016. Khin Maung Myint, "Morality and ethics", *GNLM*, 24 November 2016, p. 8.
³⁶ Crisis Group က ဖြစ်ရပ်အကြောင်း တိုက်ရိုက်သိရှိသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း၊ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၆။
³⁷ "A flea cannot make a whirl of dust, but...", *GNLM*, 27 November 2016, p. 8.

အစိုးရ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအပြင် Crisis Group က ရွာသားများ၊ အခြားဒေသခံ သတင်းစာပုံစံများ၊ လက်နက်ကိုင်အုပ်စုအဖွဲ့ဝင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများက ရှေ့ နောက်ညီ၍ ကျယ်ပြန့်သော ဖြစ်ရပ်ကို ပုံဖော်ပြနေသည်။³⁸ နံနက် ၆း၄၅ အချိန်တွင် ပွင့်ဖြူချောင်းကျေးရွာအနီးတောင်ကြားတွင် တပ်မတော်စစ်ကြောင်းနှင့် လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အင်အား ၆၀ ခန့် ထိတွေ့မှုဖြစ်ခဲ့ရာ တပ်မတော်ဖက်မှ ၁ ဦးကျဆုံးကာ အမြောက် အများဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဖက်မှ ၆ ဦးကျဆုံးခဲ့သည်ဟု သိရှိရသည်။ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့က ဝတ္တန်းကျေးရွာဖက်သို့ ဆုတ်ခွါသွားရာ နောက်ထပ်ထိတွေ့ပစ် ခတ်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ကျေးရွာအနီးသို့ ချဉ်းကပ်လာသော တပ်မတော်စစ်ကြောင်း ကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့က ပြန်လည်ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ ဓားများ၊ စိုက်ပျိုးရေးကိရိယာများ အစရှိသော ရရာလက်နက်များကိုင်ဆောင်ထားသည့် ရွာသားအရေအတွက် ရာဂဏန်း အချို့က လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်များကို ကူညီပေးခဲ့ရာ ကြိုတင်စီစဉ်ထားသည့်ပုံမရှိပေ။ တပ်မတော်ဖက်မှ ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦးကျဆုံးကာ တပ်များပြန်လည်ဆုတ်ခွာ လာခဲ့ပြီး စက်သေနတ်တပ်ဆင်ထားသော ရဟတ်ယာဉ်နှစ်စင်းကို လေကြောင်းစစ်ကူ ခေါ်ခဲ့ရသည်။³⁹ ယင်းရဟတ်ယာဉ်များသည် လယ်ကွင်းများကို ဖြတ်ပြေးနေသည့် ရွာ သားများအပါအဝင် မြင်သူကို မခွဲခြားပဲ ပစ်ခတ်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံခဲ့ရပြီး လယ်ကွင်း များထဲတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများအပါအဝင် အလောင်းများစွာ ပြန့်ကျဲနေ သည်ကို ရွာသားများ ရိုက်ကူးထားသော ဗီဒီယိုများတွင် တွေ့မြင်ရသည်။⁴⁰

ထိုနေ့တွင်ပင် ၎င်းနယ်မြေအတွင်း အစိုးရတပ်ဖွဲ့များကို လက်လုပ်ပုံးဖြင့် တိုက်ခိုက် မှု အနည်းဆုံးနှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ယာဉ်တန်းက တံတား တစ်စင်းကို ဖြတ်ကျော်နေစဉ် ပုံးခွဲခံရပြီးနောက် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၏ တိုက်ခိုက်ခြင်း ကို ခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်ပြီး တိုက်ခိုက်သူများကို မောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ထိခိုက်ကျဆုံးမှု မရှိကြောင်း အာဏာပိုင်များက သတင်းထုတ်ပြန်သည်။ ဒုတိယဖြစ်ရပ်တွင်မူ တပ်မ တော်စစ်ကြောင်းယာဉ်တန်းကို လက်လုပ်ပုံးဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး မော်တော် ယာဉ်ပျက်စီးသွားကာ အသေအပျောက်မရှိဟု သိရှိရသည်။⁴¹ ထိုကဲ့သို့ လက်လုပ်ပုံး ဖြင့် တိုက်ခိုက်သည့် ဖြစ်ရပ်မြောက်များစွာရှိခဲ့ပြီး နယ်ခြားစောင့်ရဲစခန်းများကို ကနဦး တိုက်ခိုက်မှုတွင်လည်း

³⁸ A government account is given in "One officer, one soldier dead, several injured [as] fighting continuously erupts in Rakhine", *GNLM*, 13 November 2016, p. 1.
³⁹ A government account is given in "One officer, one soldier dead, several injured [as] fighting continuously erupts in Rakhine", *GNLM*, 13 November 2016, p. 1.
⁴⁰ "Government refutes rights group report on Rakhine", *GNLM*, 17 November 2016, p.1.
⁴¹ "Violent armed attackers ambush convoy of border guards and government staffs, explode a bridge in Rakhine", *GNLM*, 13 November 2016, p. 1. "Government troops attacked with improvised mines in Maungtau", *GNLM*, 14 November 2016, p. 3.

ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်း/လက်လုပ်ငှားများကို နည်းဗျူဟာမြောက် အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု အာဏာပိုင်များက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။⁴²

နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက် ဖြစ်စဉ်များအပြီးတွင် တပ်မတော်က ၎င်း၏စစ်ဆင်ရေးများကို သိသိသာသာ အရှိန်မြှင့်ခဲ့သည်။ သောင်းကျန်းသူမဟုတ်သော အရပ်သားများစွာ နေထိုင်သည့် နယ်မြေများတွင် တိုက်ခိုက်ရေး ရဟတ်ယာဉ်များကို အသုံးပြုခဲ့သည့်အပြင် ခြေလျင်တပ်ဖွဲ့များသည်လည်း ပိုမိုအင်အားသုံးလာခဲ့သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၁၃ ရက်တွင် ဝတ္တန်းရွာနှင့်အနီးတစ်ဝိုက် ကျေးရွာများသို့ တပ်မတော်စစ်ကြောင်း ဝင်ရောက်လာခဲ့ပြီး ထွက်ပြေးသော ရွာသားများကို သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် နေ အိမ်အပျက်အစီးများထဲမှ မီးကျွမ်းထားသော အလောင်းမြောက်များစွာကို ရွာသားများ ရိုက်ကူးထားသော ဗီဒီယိုများတွင် တွေ့မြင်ရပြီး ထိုဖြစ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အခြေအနေမှာ ရှင်းလင်းသိကွဲမှုမရှိသေးပေ။⁴³ ကျေးရွာများစွာသည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်စေ၊ အကုန်လုံးဖြစ်စေ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းခံရသည်။

အရပ်သားများအပေါ် ဖြတ်လေးဖြတ်စစ်ဆင်ရေး၏ သက်ရောက်မှုသည် ယခင် က အသုံးပြုခဲ့ဘူးသော အရှေ့ဖက်တောင်တန်းဒေသများထက် ယခုမောင်တောမြို့ နယ်တွင် ပိုမိုကြီးမားသည်။ အဆိုပါဒေသများသည် လူဦးရေပြန့်ကျဲနေကာ ပဋိပက္ခအ တွေ့အကြုံကို ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာရှိထားကြပြီး ခက်ခဲသောအခြေအနေကို ကောင်းစွာဖြတ်သန်းနိုင်သည့်ပညာ ကောင်းစွာဖွံ့ဖြိုးသည့်အပြင် ယေဘုယျအားဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ အာမခံချက်ပိုရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် ထိခိုက်မှုမှာ ကြီးမားခဲ့သည်။ မောင်တောမှာ မူ လူဦးရေထူထပ်သော မြေနှိမ့်ဒေသဖြစ်ပြီး ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်းများမှာ လက်နက် ကိုင်ပဋိပက္ခကို တွေ့ကြုံဘူးခြင်းမရှိကြသည့်အပြင် ရှိနှင့်ပြီးသား အဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ မလုံလောက်မှုများမှာလည်း အရေးပေါ်သတ်မှတ်အဆင့်အောက်သို့ ရောက်နေပြီးဖြစ်သည်။⁴⁴ ထိုဒေသတွင် နေထိုင်နေကြရသော ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်း သည် ဆိုးဝါးသော အခြေအနေအောက်တွင် နေနေရခြင်းဖြစ်နေပြီးဖြစ်ရာ ပဋိပက္ခများ နှင့် ညှဉ်းပန်းမှုများကို စိုးရိမ်ကြောက်လန့်နေရခြင်းအပြင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆိုး ဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်မှု၊ လူသားချင်းစာနာသောအကူအညီ လုံးဝပိတ်ဆို့ထားမှု၊ ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်ဖက်မှ စားနပ်ရိက္ခာတင်သွင်းမှုမှာလည်း ပြတ်တောက်သွားခြင်းများကို ပေါင်း လိုက်သောအခါ နယ်စပ်ကိုဖြတ်၍ အမြောက်အများထွက်ပြေးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေ သည်။ ပြီးခဲ့သော သီတင်းပတ်များအတွင်း အနည်းဆုံး ၂၇,၀၀၀ ခန့် တဖက်နယ်စပ် သို့ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသည်ဟု

⁴² Crisis Group က ရခိုင်ပြည်နယ်အကြောင်းအထူးပြု သုံးသပ်ချက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန် နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။ also, for example, "IED discovered on village road in Maungtau", *GNLM*, 17 November 2016, p. 1.

⁴³ Crisis Group က အာရကန်ပရောဂျက် သုတေသနပညာရှင်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန် နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆။

⁴⁴ ကုလသမဂ္ဂ ၂၀၁၅ အချက်အလက်များအရ မောင်းတော၏ ကမ္ဘာ့ လတ်တလော အဟာရချို့တဲ့မှုနှုန်း (၅ နှစ်အောက်ကလေးများ) ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဆိုးဆုံးဖြစ်ပြီး WHO ၏ အရေးပေါ်အဆင့် သတ်မှတ်နှုန်း ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း၏ အထက်တွင် ကျော်ရမည်ရှိသည်။ See also "Myanmar aid curbs hit children in Muslim-majority region: U.N.", Reuters, 9 November 2016.

သိရှိရပြီး⁴⁵ အစုအပြုံလိုက် ထွက်ပြေးခဲ့ကြသော ၁၉၇၈ ခု နှစ်က (၂၀၀,၀၀၀ ခန့်) နှင့် ၁၉၉၁ ခုနှစ်က (၂၅၀,၀၀၀ ခန့်) တို့တုန်းကကဲ့သို့ ယခုတစ်ကြိမ်တွင် များပြားလာလိမ့်မည်တော့ မဟုတ်ပေ။

အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်ညှဉ်းပန်းမှုတို့သည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အပေါ် ထောက်ခံ၊ အားပေးကူညီမှုများကို မြှင့်တင်ပေးရာရောက်နိုင်ပါသည်။ ပြည်သူများကို မျှော်လင့် ချက်ကင်းမဲ့ပြီး နေမထူးသေမထူးခံစားချက်နှင့် အမျက်ဒေါသများဆီသို့ တွန်းပို့ခဲ့ပါက ဆန့်ကျင်ဖက်ရလဒ် ဖြစ်လာနိုင်ကာ အစွန်းရောက်တုန့်ပြန်မှုများကို ပိုမိုလက်ခံအားပေး လာရန် အလားအလာရှိသည်။ လက်နက်ကိုင်စစ်သွေးကြွအဖွဲ့ကလည်းရှိနေပြီး အခွင့် ကောင်းယူနိုင်ရန် အခြေအနေကပေးနေသည့် အခြေအနေတွင် လက်ရှိလုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများသည် အန္တရာယ်ကြီးသော အရှိန်မြှင့်တိုက်ခိုက်လာမှုများ၊ စစ် ရေးအရ တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ရေပန်းစားနေသော အစွန်းရောက်မှုကို တိုးလာစေ နိုင်သည်။ ထိုအခြေအနေသည် မလုံမခြုံ၊ ခက်ခက်ခဲခဲ ရုန်းကန်ရင်ဆိုင်နေရသော လူ နည်းစုအဖြစ် သူတို့ကိုယ်သူတို့ ခံစားယူဆထားကြသော ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရခိုင်နှင့် ဗမာအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ လုံခြုံမှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မှုတို့အပေါ်တွင်လည်း ကြီးမားသော သက်ရောက်မှုရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

⁴⁵ "Asia and the Pacific: Weekly Regional Humanitarian Snapshot", UNOCHA, 12 December 2016.

IV. လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် ၎င်းကို စေ့ဆော်သော အရာများ

A. အဖွဲ့နှင့် ၎င်း၏ရည်မှန်းချက်များ

Crisis Group သည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသူ ခြောက်ဦး (မောင်တောမြောက်ပိုင်းမှ လေးဦး၊ မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပမှ နှစ်ဦး) ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှင့်သာမက လုံခြုံမှုရှိသော မက်ဆေ့ချ်၊ အက်ပလီကေးရှင်းများဖြင့် စကားပြောဆိုမှုများတွင် ပါဝင်သော အခြားသူများနှင့် သီးခြားဆွေးနွေးမှုများနှင့် အဖွဲ့က ထုတ်ပြန်သော ဗီဒီယိုအပေါ် ဆန်စစ်မှုများက ၎င်းအဖွဲ့၏ မူလဇစ်မြစ်၊ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ရည်မှန်းချက် များ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပုံရိပ်ကို ဖော်ထုတ်ပေးသည်။

၎င်းအဖွဲ့သည် သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဟာရာကာ အယ်လ်ယာကင် (HaraKah al-Yaqin) (HaY) (ယုံကြည်ချက်ဖြင့် လှုပ်ရှားမှုဟု အာရပ်လိုခေါ်သည်) ဟုခေါ်ဝေါ်သည်။ အစိုးရကခေါ်ဝေါ်သော အက်ကာမူးလ်မူ ဂျာဟီဒင် (Aqa Mul Mujahidin) သည် သံ သယရှိသူများကို စစ်ဆေးမြေးမြန်းရာမှ ဖော်ထုတ်ရရှိသော ယေဘုယျဆန်သော အမည်ဖြစ်ပြီး အာရပ်ဘာသာဖြင့် "တိုက်ခိုက်သူများ၏ အသိုင်းအဝိုင်းများ" ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ သည်။ တိုက်ခိုက်မှုများမစတင်မှီ ကျေးရွာအဆင့် အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ကူညီပံ့ပိုးသူများ ကိုယ်တိုင် အဖွဲ့၏အမည်မှန်ကို မသိရှိခဲ့ကြပဲ အဆိုပါယေဘုယျအမည်ကို ကိုးကားခဲ့ ကြသည် (RSO ဟုလည်း သုံးနှုန်းခဲ့ကြဖွယ်ရှိပြီး ထို့ကြောင့် အစိုးရက ထိုအဖွဲ့ဟောင်း ပါဝင်ပတ်သက်သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်) ။ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်တိုက် ခိုက်မှုများအပြီးတွင် ဆော်ဒီအာရေးဗျ၊ အခြားအရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများနှင့် မလေး ရှားနိုင်ငံတို့မှ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းများက တိုက်ခိုက်မှုကို မည်သူလုပ်ဆောင်သ နည်းဟု စတင်မေးမြန်းလာကြသည်။ HaY အဖွဲ့၏အဆိုအရ RSO နှင့် ဆက်စပ်နေသူ များက ကမ္ဘာ့အနှံ့မှ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ဆော်ဒီအာရေးဗျအပါအဝင် အရှေ့အ လယ်ပိုင်းအလှူရှင်များထံမှ အလှူငွေများကို ကောက်ခံနိုင်ရန်အတွက် RSO ၏ လက် ချက်ဟု လိမ်ညာပြောဆိုခြင်းကို စတင်လုပ်ဆောင်လာကြသည်ဟု သိရှိရသည်။ ထို့အ တွက်ကြောင့် အဖွဲ့၏အမည်ကို ထုတ်ဖော်ရန်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ကင်မရာတွင် ၎င်းတို့၏ မျက်နှာအချို့ကို ပြသကာ HaY အဖွဲ့က လက်တွေ့လှုပ်ရှားနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း သက် သေပြခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာကွန်ရက်များသို့ အောက်တိုဘာလ ၁၁ ရက်တွင် ဖြန့်ချိခဲ့ပြီး နောက်တ နေ့တွင် YouTu-be သို့ ပေါက်ကြားခဲ့သော ဝထမဗီဒီယိုတွင် ဟာရာကာအယ်လ်ယာ ကင် ဟူသောအမည်ကို အာရပ်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက်တွင် YouTube သို့တင်ခဲ့သော ဒုတိယဗီဒီယိုတွင် HaY အဖွဲ့က ထိုအမည်ကို အ သုံးပြုထားကာ တိုက်ခိုက်မှုများ၏ နောက်ကွယ်တွင်ရှိသည်ဟု ပြောဆိုနေသော အခြား အုပ်စုများကို မယုံကြည်ကြရန် အလှူရှင်များကို သတိပေးခဲ့ပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ လှုပ်ရှားမှု များနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းကိုရောင်းစားရန် အချို့က ကြိုးစားနေကြသည်ဟု RSO ကို ရည် ညွှန်းပြောကြားခဲ့သည်။ နောက်ထပ်ဗီဒီယိုများကိုလည်း မရှေးမနှောင်းထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ မောင်တောမြောက်ပိုင်းတွင်

ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မည့်အရာများကို ပြသထားပြီး ၎င်း တို့၏ တောင်းဆိုချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။⁴⁶

HaY အဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းပြီး မက္ကာတွင် ရုံးစိုက်သော အကြီးတန်းခေါင်းဆောင် ၂၀ ပါဝင် သော ကော်မတီက ကြီးကြပ်နေပြီး မက်ဒီနာတွင် အနည်းဆုံးကော်မတီဝင်တစ်ဦး အ ခြေစိုက်သည်။ အားလုံးသည် ရိုဟင်ဂျာရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာ သမိုင်းကြောင်းရှိသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ပါကစ္စတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ တို့တွင် ကောင်းစွာချိတ်ဆက်ထားနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် ရခိုင် ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသို့ ပြီးခဲ့သော ၂ နှစ်အတွင်း အကြိမ်ကြိမ်သွားရောက်ခဲ့ကြသည်။

ဗီဒီယိုများတွင် အဓိကပြောဆိုသူမှာ အက်တာအူလား (အမည်ရင်း အမီယား အဘူအေမား ဖြစ်ပြီး ဗီဒီယိုအများစု၌ ဖော်ပြထားသောအမည်မှာ အဘူအေမားဂျန်နီ ဖြစ်သည်) ဖြစ်ပြီး အစိုးရက သတ်မှတ်ထားသော ဟာဖ်ဇ်တူဟာမှာ ၎င်း၏ အခြားအ မည်ဖြစ်နိုင်သည်။ ၎င်း၏ဖခင်မှာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ကရာချီသို့ သွားရောက်နေထိုင်ရင်း အက်တာအူလားကို မွေးဖွားခဲ့သည်။ ထို့နောက် မိသားစုလိုက် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ရာ အက်တာအူလား သည် မက္ကာတွင်ကြီးပြင်းခဲ့ပြီး မက်ဒရပ်စာပညာရေးကို သင်ယူခဲ့သည်။ ဤအချက် သည် ဗီဒီယိုများထဲတွင် ရခိုင်မြောက်ပိုင်း၌ သုံးစွဲသော ဘင်္ဂါလီစကားနှင့် အာရေဗျ ကျန်းဆွယ်စကား နှစ်မျိုးစလုံးကို သွက်လက်စွာ ပြောဆိုထားသောအချက်နှင့် ကိုက်ညီ မှုရှိသည်။ ၎င်းသည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်အဓိကရုဏ်းများဖြစ် လာပြီးနောက် ၂၀၁၂ တွင် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံမှ ခေတ္တပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ အ တည်မပြုနိုင်သော်လည်း ပါကစ္စတန် (သို့) တစ်နေရာရာသို့ သွားခဲ့သည်ဟူသော ညွှန် ပြချက်များရှိနေပြီး ထိုနေရာတွင် ခေတ်မှီပြောက်ကျားစစ်ပညာများကို လက်တွေ့သင် တန်းတက်ရောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁴⁷ အက်တာအူလားအပါအဝင် ဆော်ဒီအာရေဗျမှ ရို ဟင်ဂျာ ၂၀ (အမူဆောင်ကော်မတီတွင် ပါဝင်သူများမဟုတ်) သည် ရှေ့တန်းမြေပြင် တွင် စစ်ဆင်ရေးများကို ဦးဆောင်ကြသည်။ ၎င်းကဲ့သို့ပင် ထိုသူများသည်လည်း အာဖ ဂန်နစ္စတန်နှင့် ပါကစ္စတန်ကဲ့သို့သော အခြားပဋိပက္ခဒေသများမှ တိုက်ပွဲအတွေ့အကြုံ ရှိသူများဖြစ်ကြသည်။ အချို့ရိုဟင်ဂျာများသည် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် မတိုင်မှီ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်ရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများ (တရားဝင်နှင့် တရားမဝင်) မှ ပြန်လာကာ အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ပထမဗီဒီယိုတွင် အက်တာအူလား၏ဘေး၌ ရပ်နေသူ သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရောပရာစခန်းတွင် မှတ်ပုံတင်ထားသော ဒုက္ခသည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း စခန်းတွင်

⁴⁶ ပထမဗီဒီယိုကို www.youtube.com/watch?v=5qTqCzLveSs နှင့် ဒုတိယဗီဒီယို အလွတ်သဘော ဘာ သာပြန်ဆိုမှုကို www.youtube.com/watch?v=xpCBPZlcBE0 တွင်ကြည့်။ ယခုအထိ ကိုးရ ရှိခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာ ၁၂ တိုက်ခိုက်မှုအပြီး နောက်ဆုံးရိုက်ကူးမှုကို နိုဝင်ဘာ ၂၀ တွင် YouTube တွင် တင်ထားသည်။
⁴⁷ အာရပ်ဘာသာဖြင့် အဘူအေမာ ဂျန်နီသည် အေမာ၏ရူးသွပ်သောဖခင်ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပြီး သားအကြီးဆုံးမှာ အေမာဟု ဆိုလိုပုံရသည်။ ဟာဖ်ဇ်တူဟာသည် ပါကစ္စတန်တွင် တာလီဘန်သင်တန်း ၆ လ တက်ရောက်ခဲ့ သည် (Government press release, Napyitaw, 14 October 2016, reproduced in *GNLM*, 15 October 2016, pp. 1, 3)။ Crisis Group အင်တာဗျူးတွင် HaY အဖွဲ့ဝင်များက ၎င်းသည် ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားမှ ပါကစ္စ တန်သို့ သွားခဲ့ပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် လစ်ဗျားကဲ့သို့သော နိုင်ငံများသို့ လက်တွေ့လေ့ကျင့်ခန်းဆင်းရန် ဆက်လက် သွားရောက်ခဲ့သည်ဟု ပြောကြားကြသော်လည်း အတည်ပြုရန် နောက်ထပ်အသေးစိတ်အချက်များ မရရှိသေး ပေ။

စခန်းမှူးအသတ်ခံရကာ သေနတ် ၁၁ လက် အလှူခံရသော မေလ ၁၃ ရက် ည တိုက်ခိုက်မှုအပြီးတွင် စခန်းမှပျောက်သွားသူဖြစ်သည်။⁴⁸ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် နောက်ပိုင်းတွင် အဖွဲ့သို့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဖက်မှ ရိုဟင်ဂျာလူငယ်ရာဂဏန်းအချို့ ဝင် ရောက်ပူးပေါင်းခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ပင်မတိုက်ခိုက်ရေးအဖွဲ့ကို ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်ရွာသားများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားရာ ၎င်းတို့ကို အခြေခံစစ်သင်တန်း ပေးထားပြီးဖြစ်၍ အပေးအယူလုပ်လာရနိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို ကန့်သတ်နိုင်ရန် ကျေးရွာအဆင့်လှုပ်ရှားမှုများအဖြစ် စုစည်းပေးထားသည်။ ၎င်းတို့ကို အဆိုပါကျေးရွာများ မှ လူငယ်အစွဲလမ်းဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ (မူလာများ၊ သို့မဟုတ် မော်လဝီများ) သို့မဟုတ် အစွဲလမ်းစာတတ်များ (ဟာဖစ်စ်များ) က များသောအားဖြင့် ဦးဆောင် သည်။

ဖြစ်ရပ်မှာ ဘာသာရေးအရ စေ့ဆော်မှုရှိသည့် ပုံမပေါ်သော်လည်း HaY အနေဖြင့် က ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုသည် ဘာသာရေးအရ လုပ်သင့်ပြီး ဘောင်ဝင်သည်ဟူသော အကြောင်းကို ပြသရန်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ သက်ကြီးရိုဟင်ဂျာဘာသာရေးခေါင်း ဆောင်များနှင့် နိုင်ငံခြားမှ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များက ဤကိစ္စအပေါ်ထုတ်ပြန်ရာ တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများသည် မတရားပြုမှုခြင်းကို ခံထားရခြင်းကြောင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုသည် အစွဲလမ်းဘာသာ တွင် တရားဝင်ကြောင်းနှင့် ထိုလုပ်ရပ်ကို ဆန့်ကျင်သူမှန်သမျှသည် အစွဲလမ်းဘာ သာကို ဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် တိုက်ခိုက် မှုအပြီး၊ ခဏချင်းတွင်ပင် ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ နှုတ်ဒိုင်း၊ ပါကစ္စတန်၊ အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်တို့တွင် နေထိုင်နေကြသော ရိုဟင်ဂျာများကြားတွင် ဖာဒါ(Fatwahs) ၏ သက်ရောက်မှုများကို အရေးပါစွာ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ အကြမ်းဖက်မှုပြုပါက ပြောင်း ပြန်ရလဒ်ကိုသာ ထွက်စေမည်ဟု ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ မူဆလင်ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင် အများအပြားက ခံစားနေရသည့်တိုင် ထိုဖာဒါက HaY ကို ထောက်ခံရန် များစွာလွှမ်းမိုးမှုရှိခဲ့သည်။ ထိုအုပ်စုတွင် မောင်တော၌ သက်ကြီးအစွဲလမ်းမစ်စာတတ် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးရှိရာ ဆော်ဒီအာရေဗျမှ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးဖြစ်ကာ မာဖ်တီဇီယာဘာရာမန် ဟု အမည်ရှိပြီး ၎င်းသည် ဤစစ်ဆင်ရေးက ဘာသာရေးအရ ဘောင်ဝင်သည်ဟူသော သဘောတရားကို ဆောင်ယူလာသူဖြစ်ကာ ဖာဒါများထုတ်ပြန်ရန် အခွင့်အာဏာရှိ သူဖြစ်သည်။⁴⁹

အဖွဲ့ဝင်များထံမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ၎င်း၏ နည်းလမ်းများကို သုံးသပ် ကြည့်ခြင်းမှ ညွှန်ပြနေသည့်အချက်မှာ ၎င်း၏ ချဉ်းကပ်မှုနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များသည် နိုင်ငံများကို ဖြတ်ကျော်လုပ်ဆောင်နေသော ဂျီဟတ်အကြမ်းဖက်မှုမဟုတ်ဟူသော အ ချက်ဖြစ်သည်။⁵⁰

⁴⁸ "Attackers kill guard at Bangladesh Rohingya refugee camp", Agence France-Presse, 13 May 2016.
⁴⁹ နိုင်ငံခြားသားဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များမှာ အခြားနေရာများအပြင် ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် ယူအေအီးတို့မှ ဖြစ်သည်။ မတ်စ်တီမှာ တတိယဦးဆုံးတွင် အဓိကပြောကြားသူဖြစ်ပြီး သူ့ကိုယ်သူ www.youtube.com/watch?v=36tRKor-WDg.
⁵⁰ ဤစာတမ်းတွင် "နိုင်ငံတကာမှ ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူများ" ကို သုံးနှုန်းထားရာ ၎င်းမှာ အယ်လ်ကိုင်ဒါ၊ အစွဲလမ်း မစ်နိုင် (IS) နှင့် ၎င်းတို့လက်အောက်ခံများကို ရည်ညွှန်းသည်။ အာရပ်၏ မူရင်းစာလုံး "ဂျီဟတ်" ဆိုသည်မှာ

၎င်းသည် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို သာ တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ကာ (၎င်း၏ အသိုင်းအဝိုင်းကိုလည်း ခြိမ်းခြောက်မှုရှိလာနိုင် သည်ဟု စဉ်းစားထားပြီးဖြစ်သည်) ဘာသာရေးပစ်မှတ်များ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရွာသားများ သို့မဟုတ် အရပ်သားများ၊ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ရှိ မိသားစုဝင်များကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ ခြင်းမရှိပေ။ အချို့သော ဗီဒီယိုများတွင် ဂျီဟတ်ကို တောင်းဆိုမှုများတွေ့ရသော်လည်း ၎င်းသည် အကြမ်းဖက်ဝါဒဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်မည့် ညွှန်းဆိုမှုများမရှိပေ။⁵¹ ယခင်က ထို သို့သော သောင်းကျန်းသူအုပ်စုအားလုံးနှင့်မတူသောအချက်မှာ (အထက်တွင် ကြည့် ပါ) ဘာကြောင့်မှန်းတော့မသိရပဲ “ဂျီဟတ်ဂျာ” ဟူသောအမည်ကို ထည့်သွင်းအသုံးပြု ထားခြင်းမရှိပေ။ ၎င်း၏ ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်တွင် ရှာရီယာ (အစ္စ လာမ်မစ်ဥပဒေ) ကို ထည့်သွင်းရန် မဟုတ်ပဲ မြန်မာနိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပိုမိုရရှိလာရေးအာမခံချက်အတွက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ပုံနည်းလမ်းကြောင့် တိုင်းပြည်တွင်းက သဘော ထားများပိုမိုတင်းမာသွားစေကာ ရည်မှန်းချက်ကို ကြီးမားစွာ နှောင့်နှေးသွားစေနိုင် သည်။ သို့သော်လည်း ဖြစ်နိုင်သေးသည့်အချက်မှာ ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်မှုသည် ဘာသာ ရေးအရ ဘောင်ဝင်သည်ဟူသော သဘောရှိကာ နိုင်ငံတကာမှ ဂျီဟတ်အုပ်စုများနှင့် အချိတ်အဆက်များရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းမှုများသည် စစ်ရေးအရ နည်း လမ်းများကိုချည်း အာရုံပြုဖော်ဆောင်ခြင်းမပြုပဲ နောက်ကွယ်မှ အရေးပါသော ထိုဒေ သမှ

ဘုရားသခင်၏ ပေးသနားတော်မူခြင်းများကို ရှာဖွေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ မူဆလင်အများစုက ထိုစာလုံးကို နိုင်ငံ ရေးအရ အကြမ်းဖက်သော အခြေအနေမျိုးတွင် မရှင်းမလင်းနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်သည်အခါ ရှုထောင့် ထွေး နေသော ဘာသာရေးသဘောတရားများကို လျော့ချရန်အသုံးပြုလာကြသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ရာစုနှစ် ပေါင်းများစွာက စစ်ပြုလာသောအခါ ငြိမ်းချမ်းသော ပုံစံဖြင့်သာ အသုံးပြုကြသည်။ စနစ်တကျစီမံထားသော အကြမ်းဖက်အခြေအနေတွင်ပင် အသုံးပြုရာ ၎င်းသည် သူပုန်ထမှုနှင့် ပျောက်ကျားစစ်ကိုသာမက အကြမ်းဖက် ဝါဒအတွက်ပါ ညွှန်းဆိုနိုင်သည်။ မူဆလင်အများစုကြီးအတွက် ယနေ့ ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားနေသူများ ဆိုသည် စကား လုံးကို အစ္စလာမ်၏ ယုံကြည်မှုတွင် အဆိုးဖက်သို့ ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာသည်။ သို့သော်ထိုစကားလုံးမှ လွတ် မြောက်ရန် မလွယ်ပေ။ အယ်လ်ကိုင်းဒါနှင့် IS တို့က ၎င်းတို့ကို ၎င်းတို့ ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူများအဖြစ် သတ်မှတ် လာကြသည်။ ဂျီဟတ်မှာ အစ္စလာမ်ကျောင်းများအားလုံးတွင် အရင်ကတည်းက ထည့်သွင်းထားပြီးဖြစ်သည့်အ ချိန်တွင် “ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူ” ဆိုသည့် နှုတ်သီးသေးသော အတွေးအခေါ်တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာရာ သင်ကြားခြင်း ၏ ထင်ဟပ်ချက်ထက် ပိုပါသည်။ အတွေးအခေါ်၏ လွှမ်းမိုးခြင်းခံရသူများသည် အခြားရိုးရာမှ ငှားရမ်းသယ်ယူ လာခြင်းများရှိကာ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ တိုက်ခိုက်မှုနှင့်ဆိုင်သော ဗျူဟာများတွင် အကန့်အသတ်ရှိ လာခြင်းကြောင့် Salafi ၏ လေ့နည်းထစ်ယုံကြည်မှုကို မကျေနက်ကြောင်းပြလာပါသည်။ ကြီးစွာသော ခြားနား ချက်ရှိနေစေကာမူ “ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူ” အုပ်စုများသည် ယုံကြည်မှုကို အခြေခံသော မူများကို မျှဝေလာသည်။ စစ်မှန်သော အစ္စလာမ်ဘာသာ လူ့အဖွဲ့အစည်းသို့ပြန် ရောက်ရန် တိုက်ခိုက်ရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့နားလည်သော အစ္စလာမ်မစ်၏ အရေးကြီးသော အာရုံပြုရမည့်အရာ များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဝိရောဓိဖြစ်နေသော မူဝါဒများ ချမှတ် သော အုပ်စိုးသူများကို အကြမ်းဖက်ရန်၊ အကယ်၍ မူဆလင်အုပ်စိုးသူများက အဆိုပါကိစ္စရပ်များကို မလိုက်နာ ပါက အကြမ်းဖက်ရန်မှာ တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ဤစာတမ်းတွင် “ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူ” ဟု သော စကားရပ်ကို အသုံးပြုခြင်းမှာ ၎င်းကို တရားဝင်အောင် ပံ့ပိုးသည့် အဓိပ္ပာယ်မဟုတ်သည့်အပြင် အခြား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို မြှင့်တင်ရန် ကြိုးစားမှုများမှ လမ်းလွဲအောင်လုပ်ခြင်းလည်းမဟုတ်ပေ။ “အကြမ်း ဖက်ဝါဒ” နှင့် “အကြမ်းဖက်သမား” ဆိုသည့် စကားလုံးများကို သုံးထားခြင်းမှာလည်း အစိုးရမဟုတ်သော သူ များက နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များကို ရရှိရန်အလို့ငှာ ကြောက်ရွံ့ကြသည် ဆိုသည့်စိတ်ကို အသုံးပြု၍ အထူး သဖြင့် အရပ်သားများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို အသုံးပြုရန် ကြိုးစားသည်ဆိုသည်ကို ဖော်ပြလိုခြင်းကြောင့်သာဖြစ်သည်။ See Crisis Group Special Report N°1, *Exploiting Disorder: al-Qaeda and the Islamic State*, 14 March 2016.

⁵¹ Crisis Group က တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ တိုက်ခိုက်မှုများအကြောင်း အသေးစိတ်ပြောကြားမှု၊ ရန်ကုန်၊ အောက် တိုဘာ ၂၀၁၆။

ရပ်ရွာလူထု၏ တရားမျှတမှုမရှိဟု ခံစားနေရမှုများနှင့် အမှန်တကယ်ခံစားနေရမှု များကိုပါ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့၏ ရည်မှန်းချက်များ တဖြည်းဖြည်းဖြစ် လာနိုင်ပါသေးသည်။

HaY ၏ လုပ်ဆောင်ပုံများသည် ယခုမရှိတော့သော RSO အပြင် မြန်မာနိုင်ငံမှ အခြားတိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင်ပုံများနှင့်အတူတူဖြစ်သော် လည်း ၎င်းသည် အခြားတိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များထက် ပိုမိုများပြားသော အ ခက်အခဲများကို ကြုံတွေ့နေရသည်။ အကြောင်းမှာ အစိုးရနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးနီးပါးက ၎င်း၏ ရိုဟင်ဂျာ သရုပ်လက္ခဏာကို လက်မခံကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် အစိုးရသည် ၎င်းကို RSO နှင့် အနီးကပ်အချိတ်အဆက်ရှိသည်ဟု ရှင်းပြနေသေး သည်။ တကယ်တမ်းတွင် ၎င်းသည် မတူသော အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်ကာ RSO တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်ထွက်ပေါ်လာသည်ကို ပြဆိုနေသည်မဟုတ်ပဲ RSO ကျရှုံးသွားပြီဆိုသည်ကို ပြောဆိုနေသည်ကိုတွေ့ရသည် (အခန်း IV.C ကြည့်ပါ) ။ အက်တာအူလာ၏ RSO အပေါ် ဝေဖန်ပြောကြားထားမှုကို ဒုတိယမီဒီယံတွင် တွေ့နိုင်သည်။ RSO ကို ရိုဟင်ဂျာ စစ်သွေးကြွသဘောမျိုးနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု မူဆလင်များကရေး၊ အစိုးရတပါ တံဆိပ်ကပ်ထားရာ ယခုတိုက်ခိုက်သူများသည် RSO နှင့် အချိတ်အဆက်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းမှာ အံ့ဩစရာတော့မကောင်းလှပေ။⁵² သို့သော်လည်း အဖွဲ့အစည်း နှစ် ခုအနီးကပ်ဆက်ဆံနေခြင်းရှိနေသည်ကို တွေ့ရပုံမပေါ်ပေ။ သို့သော် ၂၀၁၂ ခုနှစ်က တည်းက RSO တပ်မှ တပ်မှူးဟောင်းတစ်ဦးက ရိုဟင်ဂျာ ၂၀၀ ခန့်ကို စုဆောင်းကာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် လေ့ကျင့်ပေးရန် ကြိုးစားခဲ့သော်လည်း ယခု HaY ကဲ့သို့ အဖွဲ့အ စည်းတည်ဆောက်ထားပုံမျိုးမရှိသဖြင့် လေ့ကျင့်ထားသူများကို နေရာချထားခြင်း လုံးဝမလုပ်ခဲ့ရပေ။⁵³

B. ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာဝန်းကျင်အခြေအနေ

HaY ၏ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲမှုအများစုကို Whatsapp ၊ Viber တို့ကဲ့သို့ သော တပါးသူဝင်ရောက် မကြည့်ရှုနိုင်အောင် ကုဒ်ထည့်ထားသည့် မက်ဆေ့ချ် အက်ပ လီကေးရှင်းများနှင့် WeChat (၎င်းတွင် တစ်ဖက်ဆုံးမှ တစ်ဖက်ဆုံးထိ ကုဒ်ထည့်၍မရ) ကို အသုံးပြုကြသည်။⁵⁴ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်အနည်းငယ်မှစ၍ ဒေါ်လာ ၂၀ တန်

⁵² Government press release, Naypyitaw, 14 October 2016, reproduced in *GNLM*, 15 October 2016, pp. 1, 3.

⁵³ အချို့ RSO အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများက ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ်ဖြင့် HaY ၌ ပါဝင်လိုသူ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များကို အခြေခံသင်တန်းများပေးနေသည်ဆိုသည့် သတင်းများလည်းထွက်နေသည်။ ၎င်းမှာ ပထမဆုံးတိုက်ခိုက်မှု အ ပြီးတွင် စတင်ပါသည်။ ထိုသတင်းများအားလုံးက RSO ရော HaY ရော အဖွဲ့အစည်းလိုက် အချိတ်အဆက်ရှိ သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ကောက်၍မရနိုင်ပေ။ Crisis Group က ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ကော့ဘာဏားတွင် ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည် များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။

⁵⁴ Crisis Group က ရိုဟင်ဂျာ Whatsapp groups များကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာ-နိုဝင်ဘာ။ Viber အသုံးပြုမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး “Sender of fake news in Rakhine linked to int'l extremist groups”, *GNLM*, 19 November 2016, pp. 1, 3. ကိုကြည့်ပါ။ မြန်မာမူဆလင်တစ်ဦးက သံတမန်အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အကူ အညီပေးသည့် အဖွဲ့များကို WeChat အသုံးပြု၍ အောက်တိုဘာ ၉ ရက်ပြီးတည်းက တိုင်းပြည်တွင် အစွန်း ရောက်ဝါဒများမြှင့်တင်ပေးနေဟု သတိပေး။ Crisis Group က ရန်ကုန်တွင် သံတမန်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်း ခြင်း၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ။

စမတ်ဖုန်းများသုံးကာ ဖုန်းပြောရန်နှင့် အင်တာနက်လိုင်းသုံးရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သုံးလာကြသည် (ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်တွင်နေထိုင်သူများကတော့ ထိုနိုင်ငံ၏ ကွန်ရက်များသုံးနေကြသည်မှာ နှစ်အတန်ကြာပြီဖြစ်သည်)။ မက်ဆေ့ချ်ပို့ရန် Viber ကို သုံးသော နိုင်ငံအနည်းငယ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံပါဝင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ ၅၁.၅ သန်းရှိသည့်အနက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာစာရင်းအရ Viber သုံးစွဲသူ ၂၅ သန်းရှိ သည်ဟု ကုမ္ပဏီက ဆိုပါသည်။ ထိုသို့အသုံးပြုလာနိုင်ခြင်းသည် ဆယ်စုနှစ်နှင့်ချီ၍ ရွေ့လျားသွားလာခွင့်ကို ပြင်းထန်စွာ ကန့်သတ်ထားသော ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း တွင် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် အဖွဲ့အစည်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အတားအဆီးများကို အရေးပါ စွာ ကျော်ဖြတ်သွားနိုင်ခဲ့သည်။⁵⁵

ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပို၍နှစ်သက်ကြသော မက်ဆေ့ချ် app မှာ WhatsApp ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာတွင် လူကြိုက်များသော app ဖြစ်သောကြောင့် ပို၍နှစ်သက် ခြင်းဖြစ်နိုင်ပြီး ရိုဟင်ဂျာများက ထို apps များကိုသုံး၍ နိုင်ငံရပ်ခြားမှ မိသားစုများနှင့် အဝေးရောက်နေသူများနှင့် အဆက်မပြတ်စေရန် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် သုံးနေသော Whatsapp အုပ်စုပေါင်း ၅၀ ကျော်ရှိသည်ကို Crisis Group က တွေ့ရှိရပြီး အုပ်စုတစ်ခုတွင် ကမ္ဘာတစ်လွှားရောက်ရှိနေသော ရိုဟင်ဂျာ များအပါအဝင် အဖွဲ့ဝင် ၂၅၀ ခန့်အထိရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လူမှုရေးအရ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရန်နှင့် သတင်းအချက်အလက်မျှဝေရန်သာ အသုံးပြု၍ ရာဇဝတ်မှုအ လို့ငှာ အသုံးပြုခြင်းမဟုတ်ပေ။ အချို့တစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်များသည် အဖွဲ့ဝင် ၁၀ ဦးမှ ၂၀ ခန့်အထိပါဝင်သော Whatsapp အုပ်စုများတွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ပါဝင်ကြကာ ၎င်းတို့ တစ်ဦးချင်းအဆက်အသွယ်များဖြင့် အုပ်စုလိုက်စကားပြော၍ သတင်းအချက်အလက် များအလွယ်တကူမျှဝေကြသည်။ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုများအပြီးတွင် ၎င်းတို့ကို လုံခြုံရေးအရ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် အခြားအရေးပေါ်ကိစ္စရပ်များအတွက် သတင်းများ အလျင်အမြန်ပြန့်နှံ့စေရန် အသုံးပြုကြသည်။ ၎င်းတို့သည် HaY စစ်ဆင် ရေးဆိုင်ရာ ထောက်လှမ်းမှုအတွက် အရေးပါသော သတင်းရင်းမြစ်ဖြစ်ခဲ့ပုံရသည်။

ဘင်္ဂလီဘာသာစကား၏ ဘာသာစကားမျိုးခွဲတစ်ခုဖြစ်သော ရိုဟင်ဂျာစကားတွင် စာရေးသည့် အက္ခရာမရှိသဖြင့် ထို app များကို အသုံးပြု၍ ဆက်သွယ်မှုအများစုမှာ အသံဖိုင်များ သို့မဟုတ် အသံမက်ဆေ့ချ်များဖြင့် ဆက်သွယ်ကြသည်။

C. တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် ကြိုတင်စီမံခြင်းနှင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ

Crisis Group သည် HaY အဖွဲ့ဝင်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတို့မှ အခြားသတင်းအချက်အလက်ကောင်းကောင်းပေးနိုင်သော သတင်း ရင်းမြစ်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက်များနှင့်ပတ် သက်၍ ဖမ်းဆီးရမိသော

⁵⁵ Crisis Group က ရန်ကုန်တွင် နည်းပညာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူရင်းမြစ်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသားရေးဝါဒီများကလည်း မက်ဆေ့ချ်အက်ပလီကေးရှင်းများကို ၎င်းတို့အမြင်များ ပြန့်နှံ့စေရန် အသုံးပြုနေကြသည်။ Viber မှာ ၎င်းတို့ ပိုမိုနှစ်သက်သော အက်ပလီကေးရှင်းဖြစ်သော်လည်း ယခုအခါ Whatsapp မှာ ပို၍ လူကြိုက်များလာသည်။ ၎င်း။

HaY အဖွဲ့ဝင်များအား စစ်ဆေးခြင်းကို အခြေခံသော သ တင်းများ၊ ဒေသတွင်းသံတမန်များနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ သုံးသပ်သူများထံမှ သတင်း များအပါအဝင် အကိုးအကားများကို အပြန်အလှန်ကြည့်ရှုခြင်းများက အဆိုပါတိုက် ခိုက်မှုများနောက်ကွယ်မှ ကြိုတင်စီမံခြင်းနှင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာကို အ သေးစိတ်ပုံဖော်ပြသလိုက်သလိုဖြစ်ပါသည်။

HaY ကို ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် စစ်ဆင်ရေးအတွက် ကြိုတင်စီမံခြင်းများကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် အကြမ်းဖက်မှုအပြီးတွင် စတင်ပါသည်။ ဒေသခံခေါင်းဆောင်နေရာများအတွက် တက် တက်ကြွကြွလူသစ်စုဆောင်းခြင်းကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် စတင်ပါသည်။ ထို့နောက်တွင် အဓိက မောင်တောဒေသမှ စုဆောင်းထားသော ရွာသားရာပေါင်းများစွာကို ၂၀၁၄ မှစ၍ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများစတင်ရာ အစပိုင်းတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင်ဖြစ်သော် လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ပို၍ပြင်းပြင်းထန်ထန်ပေးပါ သည်။ သင်တန်းပေးရာတွင် လူအများအာရုံစိုက် မခံရစေရန် သင်တန်းသားအနည်း ငယ်ဖြင့် အသုတ်လိုက်ပေးပြီး တစ်ခါလျှင် ရွာတစ်ရွာကို ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဖွဲ့ ဝင်များသည် အခြားသင်တန်းသားများက ဘယ်သူဆိုသည်ကို မသိနိုင်တော့ပေ။ သင် တန်းပေးရာတွင် မောင်တောနှင့် ဘူးသီးတောင်နယ်စပ်တလျှောက် မေယုတောင်တန်း များပေါ်တွင် ပေးသည့်အပြင် ရွာများရှိ အချို့ခြံဝင်းကြီးများရှိသော အိမ်များတွင်လည်း ပေးပါသည်။ သင်တန်းပေးရာတွင် လက်နက်အသုံးပြုပုံများ၊ ပျောက်ကျားနည်းစနစ် များ၊ HaY အဖွဲ့ဝင်များနှင့် သင်တန်းသားများ၏ ပြောကြားချက်အရ အထူးသဖြင့် ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများနှင့် လက်လုပ်ပုံများကိုလည်း အာရုံပြုသင်ကြားသင်ဟု ဆိုပါ သည်။ သင်တန်းဆရာများမှာ အတွေ့အကြုံရှိ ရိုဟင်ဂျာများ၊ ပါကစ္စတန်နှင့် အာဖဂန် နစ္စတန်နိုင်ငံများနှင့် အခြားနေရာများတွင် မကြာသေးမီက ထိုသို့သော အတွေ့အကြုံရှိ သော ထိုနိုင်ငံသားများဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့သည် သင်တန်းကို နှစ်နှစ်ကျော်အချိန်ယူ၍ ပြည့်စုံအောင်သင်ကြားပေးခဲ့သည်။⁵⁶

ထိုကာလအတွင်း ထိုအုပ်စုသည် မောင်တောမြောက်နှင့် တောင်တလွှားမှ မူဆလင် ရွာများအကြားမှ အချို့သတင်းပေးများ၊ ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်ကို ဖော်ထုတ်လိမ့်မည်ဟု စိုးရိမ်ရသူများကို သတ်ပစ်ခဲ့သည်။ သတင်းပေးဖြစ်ရန် အလားအလာရှိသူများကို လည်း ပါးစပ်ပေါက်ပိတ်သွားစေရန် ငွေပမာဏအတော်များများပေးခဲ့သည်။ သင်တန်း ပေးပြီးသည့်နောက်၊ ၂၀၁၆ ဩဂုတ်လခန့်တွင် ဆော်ဒီအခြေစိုက် အကြီးတန်းခေါင်း ဆောင်နှစ်ဦးသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ တစ်လခန့်လာရောက်နေထိုင်ကာ ပစ် မှတ်များရွေးချယ်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်မှုများ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့ပြုလုပ်မည်ကို

⁵⁶ မောင်တောမြို့နယ်၏ ကျေးရွာအုပ်စုများအတွက် မြေပုံကို "ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မောင်တောမြို့နယ် ကျေးရွာအုပ်စု များ" Village Tracts of Maungdaw Township, Rakhine State", Myanmar Information Management Unit, 22 November 2011, [www.themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/ VT%20Map_Maungdaw%20Tsp_Rakhine_MIMU250v01_22Nov11_A3.pdf](http://www.themimu.info/sites/themimu.info/files/documents/VT%20Map_Maungdaw%20Tsp_Rakhine_MIMU250v01_22Nov11_A3.pdf). ကိုကြည့်ပါ။ အချို့ RSO တွင် ပါဝင်ခဲ့သူများသည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က ဖလှယ်ရေးအစီအစဉ်အရ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်စစ်သွေးကြွများက သင် တန်းပေးထားမှုကြောင့် ဖောက်ခွဲရေးတွင် ကျွမ်းကျင်ကြသည်။

ဆုံးဖြတ်ခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့သည်။⁵⁷ ၎င်းတို့ပြန်သွားပြီးသည်နှင့် လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရာနှင့်ချီသော သင်တန်းသားများအတွက် လက်နက်နှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ရရှိရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အတွေ့အကြုံရှိဆရာဝန် အနည်းဆုံးလေးဦးကို ဆေးဝါး များ၊ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများနှင့်အတူ နေရာချထားရန်နှင့် ၎င်းတို့ကို အထောက်အကူပြုမည့် ဆေးတပ်သားများအနေဖြင့် ဒေသခံများကို သင်တန်းပေးရန်များကို စီစဉ်ခဲ့ သည်။ အကြမ်းဖျဉ်း ဩဂုတ်လကုန်ခန့်မှစ၍ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း လူသိများ သော သတင်းပေးများအသတ်ခံရမှု ပိုမိုတိုးလာသည်ကို တွေ့ရသည်။⁵⁸

၎င်းတို့ရှင်းပြသော စစ်ဆင်ရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မောင်တောမြို့နယ်ကို လုံးဝ ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်၊ အရှေ့ဖက်မှ ဘူးသီးတောင်နှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ရန်၊ မောင်တောနှင့် ဘူးသီးတောင်ကြားရှိ မေယုတောင်တန်းများ၏ ကျဉ်းမြောင်းသော တောင်ပေါ်တွင် စစ်စခန်းတစ်ခုထူထောင်၍ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ဖက်နယ်စပ်ဒေသမှ ပို ကြီးသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနည်းတူ လွတ်မြောက်သော နယ်မြေ တစ်ခုထူထောင်ရန်ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရပါသည်။ ထို့နောက်တွင် ရည်ရွယ်သည်မှာ ဘူး သီးတောင်၏ မြောက်ပိုင်းကို တိုက်ခိုက်ရန်ဖြစ်ရာ ၎င်းမှာဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်ကို လုံး ဝထိန်းချုပ်နိုင်မည့် ရည်မှန်းချက်ကြီးမားသည့်အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင်ရေသေ့တောင် ၏ အစိတ်အပိုင်းများကို တိုက်ခိုက်ရန်လည်း ရည်ရွယ်သည်။

ထိုအစီအစဉ်ကို ပြောင်းလဲရန် အကြောင်းပေါ်လာသည်။ စက်တင်ဘာလ အစော ပိုင်းက အကြီးတန်းခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးပြန်လည်ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် ငါရူရကျေးရွာ နှင့် နီးကပ်သော အူးရှည်ကြာကျေးရွာအုပ်စုမှ သတင်းပေးနှစ်ဦးက ဒေသခံ HaY အဖွဲ့ ဝင် ရှစ်ဦးကို ဖော်ထုတ်၍ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ သတင်းပေးခဲ့ရာ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ၎င်းတို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ငါရူရကျေးရွာမှာ အောက်တိုဘာ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားရာ နေရာများတွင်ပါဝင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကို စစ်ဆေးမေးမြန်းမှုများ ပြု လုပ်ခဲ့ရာ (လျှပ်စစ်ဖြင့် ရှော့ရိုက်ခြင်းနှင့် လက်သည်းခွဲခွာခြင်းအပါအဝင်) ညှဉ်းပန်းမှု များပြုလုပ်သည်ဟု စွပ်စွဲမှုများရှိခဲ့သည်။ HaY က နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ ကျပ်သိန်း ၃၀ (ဒေါ်လာ ၂၃၀၀ ခန့်) လာဒ်ပေးရန် စီစဉ်ခဲ့ရာ စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်တွင် ငါးဦး ကို ပြန်လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ နောက်ထပ်ကျပ်သိန်း ၄၀၀ ကျော် (ဒေါ်လာ ၃၀,၀၀၀ ကျော်)⁵⁹ လာဒ်ထိုးခဲ့ပြီးနောက် ကျန်သုံးဦးကိုလည်း စက်တင်ဘာလ ၂၈ ရက်တွင် ပြန် လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့က ရွာကိုညဖက်ဝင်စီးကာ ဖမ်းဆီးမှုများပြု လုပ်ခဲ့ရာ အချို့မိသားစုများ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ထွက်ပြေးခဲ့ပြီးနောက် သတင်းပေးနှစ် ဦးကိုလည်း HaY က သတ်ပစ်ခဲ့သည်ဟု

⁵⁷ အခြားရင်းမြစ်တစ်ခုက ဆိုရာတွင် တစ်ဦးမှာ ဆော်ဒီအာရေဗျမှ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးဖြစ်ပြီး၊ တစ်ဦးမှာ နိုင်ငံခြား သား ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။

⁵⁸ Crisis Group က လူ့အခွင့်အရေးတွင် လေးစားရသူတစ်ဦးကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။

⁵⁹ ဤသည်မှာ ဖမ်းဆီးထားသည်ကို လွှတ်ပေးရန် နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ ပေးရသော လာဒ်ငွေတွင် သိရသမျှ အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ Crisis Group က ဒေသခံသုတေသနပြုသူ၊ သတင်းစုံသူဒေသခံများနှင့် မောင်တောတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ စက်တင်ဘာ- နိုဝင်ဘာလ။

သတင်းများထွက်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အာဏာပိုင်များသည် မောင်တောမြောက်ပိုင်းတွင် တရားမဝင်လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်နေ သူများစာရင်းရယူနိုင်ရန် သတင်းပေးများကို ငွေမြောက်အများပေးခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အ ထဲမှ အချို့မှာ ထွက်ပြေးသွားပြီဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသခံများက ပြောကြားရာတွင် ငါးစားကျူးကျော်ရာတွင် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်နေစဉ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့ ၌ လက်လုပ်ပုံးတစ်ခု မတော်တဆပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ခဲ့ရာ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ကို အာရုံပြုမိ သွားစေခဲ့သည်။ HaY အဖွဲ့ဝင်များ၏ အဆိုအရ အခြေအနေသိပ်မကောင်းတော့ဟု HaY က ရှုမြင်ကာ ပြင်ဆင်မှုများမပြီးသေးသော်လည်း နဂိုအစီအစဉ်ထက်စောပြီး စစ် ဆင်ရေးကို အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် စတင်ရေးအတွက် အရေးပေါ်အစီအစဉ် ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

အလျင်အမြန်လုပ်ဆောင်လိုက်ကြရသော်လည်း တိုက်ခိုက်မှုများက အနည်းငယ် ဆင့်မြင့်သည်ဟုတော့ ပြသနေသည်။ လမ်းကြောင်းလွှဲသော နည်းစနစ်များ၊ စစ်ကူလာ သော ယာဉ်တန်းများကို ခပ်ဝေးဝေးကတည်းက တိုက်ခိုက်မှုမျိုးစုံ (လက်လုပ်ပုံးများ သုံးခြင်းအပြင် လက်နက်ဖြင့်တိုက်ခိုက်ခြင်းများအပါအဝင်) ဖြင့် ပိတ်ဆို့၊ ဖြတ်တောက် ခြင်းများ၊ တပ်မတော်ယာဉ်တန်းများကို သစ်ပင်များလှဲ၍ လမ်းပိတ်စေခြင်းများ လုပ် ဆောင်ခဲ့သည်။ ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများ ဘယ်ကရသည်ဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းခြင်းမရှိ သော်လည်း နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးက လက်လုပ်ပုံးများသည် လက်ရာကြမ်း ကြောင်း၊ သို့သော် အပျော်တမ်းမျိုးတော့ မဟုတ်ကြောင်းဆိုပါသည်။⁶⁰

၎င်းတို့အုပ်စုသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စုဖွဲ့နိုင်သည်ကို တွေ့ရပြီး၊ တိုက်ခိုက်မှုများ မတိုင်မီ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ သတင်းပေးဖြစ်နိုင်ရန် အလားအလာရှိသူ အများ အပြား၏ ပါးစပ်ပေါက်များကို ပိတ်စေရန် ငွေများပေးထားခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းခံထား ရသော စစ်သွေးကြွများအားလွှတ်ပေးရန် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသို့ လာဒ်ငွေအမြောက် အများပေးခြင်းများလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ၎င်းတို့သည် တိုက်ခိုက်ပြခြင်းအားဖြင့် တရားဝင်ကြောင်းနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြောင်းတို့ကို ပြနိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး ရန်ပုံငွေနှင့်ပတ် သက်ပြီး အခက်အခဲကြုံရန် လမ်းမမြင်ပေ။ ၎င်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံမှ အဝေးသို့ ထွက် သွားကြသူ ရိုဟင်ဂျာများ၊ ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းတို့မှ အဓိကကျ သော ပုဂ္ဂလိကအလှူရှင်များထံမှ ရန်ပုံငွေများလက်ခံရရှိနေသည့်ပုံရှိသည်။⁶¹ ၎င်းတို့ သည် ရန်ပုံငွေကိစ္စကိုကျော်လွန်ပြီး နိုင်ငံတကာအုပ်စုများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုနှင့် အလေး ပေး စောင့်ကြည့်မှုကို ဆွဲဆောင်လာနိုင်ဖွယ်လည်းရှိနေသည် (အခန်း IV.E ကြည့်ပါ) ။

⁶⁰ Crisis Group က ထိုကိစ္စကို အကျဉ်းချုံးပြောပြနိုင်သူ တစ်ဦးကို ရန်ကုန်တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။
⁶¹ Crisis Group က ထိုအုပ်စုအဖွဲ့ဝင်များနှင့် နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေး၍ နိုင်ငံခြားတွင် နေထိုင်နေသူ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာ-နိုဝင်ဘာလ။

D. ဒေသခံများ၏ ထောက်ခံမှုအတိုင်းအတာ

HaY အတွက် ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ကို ထူထောင်ရန်နှင့် အသေးစိတ်ပြင်ဆင်ရန် ဒေသခံများ၊ အထူးသဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်း၏ သဘောမပါပဲဖြစ်နိုင်ပေ။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် အစွန်းရောက်သဘောထားရှိသော သူများမဟုတ်ခဲ့ဘူးပေ။ အချို့မှာ ယခုအခါ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို လက်ခံလာခြင်းသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ မူဝါဒအရ အောင်မြင်အောင် မဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းများကို ထင်ဟပ်နေသည်။

ထိုဒေသမှ ရပ်ရွာလူထုသည် ရှေးရိုးဆန်သော အစ္စလာမ်ကို ကိုးကွယ်ကြသော် လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် အစွန်းရောက်ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုတော့မဟုတ်ပေ။ ဒေသခံ များသည် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝများနှင့် မျှော်လင့်ချက် များ တဖြည်းဖြည်းကုန်ဆုံးသွားပြီးဟု ရှုမြင်ကြသည်တိုင် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်အများစုကြီးသည် အကြမ်းဖက်မှုကို ဆက်လက်ရှောင်ရှားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့က အကြမ်း ဖက်ခြင်းသည် နောက်ထပ်ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများ ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည်ဟု လည်း ကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့် ရပိုင်ခွင့်များရရှိရန် ရည်မှန်းချက်ကို အားနည်းသွားစေနိုင်သည်ဟုလည်းကောင်း စဉ်းစားကြသည်။ သို့သော် ၂၀၁၂ ခုနှစ်အကြမ်းဖက်မှုအပြီးတွင် ၎င်းတို့အထဲမှ တချို့သည် စနစ်တကျအကြမ်းဖက်တုန့်ပြန်ရန် တက်ကြွစွာ စတင်စဉ်းစားလာကြသည်။ ၎င်းမှာ လူနည်းစု၏ ရှုမြင်မှုဖြစ်သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ လူငယ်မျိုးဆက်သစ် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်အချို့ အပါအဝင် ဩဇာကြီးသော တစ်ဦးချင်းထံမှ ထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ရပ် ရွာထဲမှ အသက်ကြီးသူများနှင့် အသက်ကြီးသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ အ မြင်မှ စတင်ဖောက်ထွက်လိုသူများဖြစ်သည်။ ထိုသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ နောက်လိုက်များ သည် လက်တွေ့မြေပြင်တွင် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် သင်တန်းပေးခြင်းများကို စတင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြကာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နှစ်လယ်တွင် ကောင်းစွာ လုပ်ဆောင်နေနိုင်ပြီဖြစ် သည်။⁶²

အောက်တိုဘာလ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှုနှင့်အတူ အမြင်များ စတင်ပြောင်းလဲလာခဲ့ သည်။ အစပိုင်းတွင် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း WhatsApp ဖြင့် အုပ်စုဖွဲ့ စကားပြော ခြင်းဖြင့် တင်းမာသော အခြေအတင်ငြင်းခုံမှုများ ရှိခဲ့သည်။ အချို့က ၎င်းတို့သည် တနေ့တခြား သေလုမျောပါးဖြစ်လာနေပြီဟု ခံစားနေရရာ နှစ်ပေါင်းများစွာ စိတ်ပျက်၊ မျှော်လင့်ချက်မဲ့ဖြစ်လာခဲ့ပြီးမှ တစ်စုံတစ်ဦးက ၎င်းတို့အတွက် ရပ်ပေးလာသည်။⁶³ သို့ သော်တိုက်ခိုက်မှုများမတိုင်မီ ရပ်ရွာလူထုအား တိုင်ပင်ခြင်း သို့မဟုတ် သတိပေးခြင်း များမလုပ်ရန် WhatsApp မှ အုပ်စုကို ဝေဖန်မှုရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်လာနိုင်သော အကျိုးဆက်ကြီး များကိုလည်း ထည့်မစဉ်းစားရန် ပြောခဲ့သည်။ တိုက်ခိုက်မှုများအပြီးလေးတွင်မှ သိရ သည်မှာ

⁶² See Crisis Group report, *Politics of Rakhine State*, op. cit., Section VI.A.
⁶³ group chats များကို Crisis Group မှ သုတေသနပြုသူများက ၂၀၁၆ နှစ်လယ်မှစ၍ စောင့်ကြည့်။ Crisis Group က မောင်တောမှ ရွာသားကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာလ။

ဖာဒါဝါ (fatwahs) အရ ထုတ်ပြန်ချက်ပုံစံဖြင့် HaY ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးကူညီကြရန် မောင်တောတစ်ခု ယုံကြည်အောင်လုပ်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပုံရသည်။

ဤနေရာတွင် HaY ခေါင်းဆောင်များကလည်း ထိရောက်မှုရှိခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။ ရပ်ရွာထဲတွင် အမိန့်ပေးသူများဖြစ်သည့် အတာအူးလား (Ata Ullay) ဦးဆောင်သော ဆော်ဒီအာရေဗျမှ ရိုဟင်ဂျာ နှစ်ဆယ်ခန့်ကလည်း သင်တန်းသားများ၊ ဒေသခံခေါင်း ဆောင်များနှင့် လက်တွေ့မြေပြင်တွင် ကာလကြာရှည်အတူလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြရာ အတိတ် က ရိုဟင်ဂျာလက်နက်ကိုင်ခေါင်းဆောင်များနှင့်မတူပဲ ဒေသခံများနှင့်အတူနေထိုင် စားသောက်ခဲ့ကြသည်။⁶⁴ HaY ၏ ခေါင်းဆောင်များ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို စောင့်ကြည့် နေခဲ့သော ကျေးရွာခေါင်းဆောင်အချို့က ပြောကြားရာတွင် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အ တွက် ရည်စူးမြှုပ်နှံမှု၊ ရိုးသားမှုနှင့် သံဓိဋ္ဌာန်ခိုင်မာမှုတို့အပေါ် လေးစားကြောင်း ဆိုကြ သည်။ ရလဒ်အားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ယုံကြည်မှုများကိုရရှိကာ ရပ်ရွာလူထု၏ ထောက်ခံ မှုကို ရခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။ တိုက်ခိုက်မှုများအောင်မြင်ပြီးနောက် ထိုအုပ်စုသည် ၎င်းတို့၏ ဖခင်များနှင့် အဖိုးများ မရနိုင်ခဲ့သော အောင်မြင်မှုကို ရယူနိုင်ခဲ့သည်ဟု အချို့ လူငယ်များက ရှုမြင်လာကြသည်။

HaY ၏ အောင်မြင်မှု၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းမှာ ၎င်း၏ အယောက်နှစ် ဆယ်ခန့်သော ခေါင်းဆောင်များသည် ရိုဟင်ဂျာအများအပြားမက်ခဲ့ကြသော အိပ်မက် ဖြစ်သည့် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံတွင် ကောင်းမွန်၊ လုံခြုံသော ဘဝများရရှိထားသော် လည်း စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံကာ ဆင်းရဲသော ရွာသားများနှင့် အတူနေကာ ဖိနှပ်မစီးပဲ၊ အဝတ်အစားကောင်းမဝတ်ပဲ၊ အစားအနည်းငယ်သာစား၍ နေကြသည်ဟုဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့ဘဝတွင် ရွေးချယ်စရာများစွာရှိသည့်အနက် ထိုသို့စွန့်စားကြခြင်းသည် ထိုအုပ် စု၏ ရိုးသားမှုနှင့် သံဓိဋ္ဌာန်ကို ရပ်ရွာနေအုပ်စုအများအပြားက ယုံကြည်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုသို့ဝင်ရောက်ရန် သို့မဟုတ် ထောက်ခံကူညီလာကြရန် သံသယများကို ကျော်လွှားစေသည်။ ယခု နှစ်ကြိမ်မြောက် တိုက်ခိုက်မှုအပြီးနှင့် သွေးထွက်သံယိုသည်အထိ လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု များအပြီးတွင် တပ်မတော်၏ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းတုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် အချို့ ထွက်ပြေးကြရသည့်တိုင် ထိုဒေသမှ မူဆလင်များ၏ အချိုးအစား အတော်ကြီးကြီးနှင့် ထိုဒေသမှ ထွက်ပြေးနေရသူများက HaY အပေါ်ထောက်ခံကြသည် သို့မဟုတ် စာနာ ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

တချိန်တည်းမှာပင် HaY အဖွဲ့သည် ၎င်းတို့ဆက်လက်ရှင်သန်ရေးသေချာစေရန် ခြိမ်းခြောက်မှုများ သို့မဟုတ် ခြောက်လှန့်မှုများအပေါ်မူတည်နေပြန်သည်။ အချို့သံ သယရှိသော သတင်းပေးများအသတ်ခံရခြင်းအပြင် အခြားသံသယရှိသူများကို စာရင်း ပြုစုလျက်ရှိသည်။ အောက်တိုဘာလတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အသတ်ခံရသူများအ ပြင်

⁶⁴ Crisis Group က မောင်တော၏ တောင်ဖက်နှင့် မြောက်ဖက်မှ ရွာအချို့က ရွာသားများ၊ မကြာသေးမီက ဘင်္ဂ လားဒေ့ရှ်၊ ကော့ဘာဇာသို့ ရောက်ရှိလာသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ Whatsapp Group chats များအား စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာ-နိုဝင်ဘာလ၊ ၎င်းတို့သည် အထက်က အခန်း IV.A တွင် ဖော်ပြခဲ့သော မဟာတွင် အခြေစိုက်သည့် ခန့်မှန်းအဖွဲ့ဝင် ၂၀ ၏ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် ၂၀ ဦးချင်းမတူပေ။

အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့က နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့တွင် ထမင်းချက်လုပ် ကိုင်နေသူ မူဆလင်ဘာသာဝင်အမျိုးသားတစ်ဦးကို လောင်းခုံကျေးရွာအုပ်စုမှ တစ်ရွာ ထဲသားများက လည်ပင်းဖြတ်သတ်၍ လယ်ကွင်းထဲတွင် ပစ်ထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင်လည်း ယခင်ဦးရှည်ကြာကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ဟောင်းအားလည်းကောင်း၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် မောင်တောတောင်ဖက် ရာ အိမ်စုမှူးအားလည်းကောင်း ထိုနည်းအတိုင်းသေဆုံးနေသည်ကို တွေ့ရသည်။⁶⁵ အဆို ပါသတ်ဖြတ်မှုများသည် ရက်ရက်စက်စက်နည်းလမ်းဖြင့် ပုံစံတစ်မျိုးထဲဖြစ်ရာ ကြောက် ရွံ့သွားစေရန် ဖြစ်ပုံရသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအရပ်သားများကိုမူ တိုက်ခိုက်ခြင်းမရှိပေ။

E. နိုင်ငံတကာ ဂျီဟတ်လူပုဂ္ဂိုလ်များအုပ်စုများနှင့် အချိတ်အဆက်များ

HaY နှင့် နိုင်ငံတကာဂျီဟတ်လူပုဂ္ဂိုလ်များအုပ်စုများကြားမှ အချိတ်အဆက်များနှင့်ပတ် သက်၍ အချို့သတင်းအနည်းငယ် ထွက်ပါသည်။ ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်အတည်းက အကာအကွယ်မဲ့ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသော ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များနှင့် ရွေ့ပြောင်းနေ ထိုင်သူများကို စစ်သွေးကြွအုပ်စုများမှ အင်အားစုဆောင်းမှုများရှိရာ အများဆုံးသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင်ဖြစ်ပြီး ထိုဒေသအပြင် အခြားနေရာများတွင်ပါ အသုံးပြုရန်ဖြစ် သည်ကိုတွေ့ရခြင်းကြောင့် ထိုသို့သော အချိတ်အဆက်များရှိသည်ဆိုသည်မှာ အံ့ဩ ဖွယ်တော့ မဟုတ်ပေ။⁶⁶ သို့သော် HaY ၏ အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြန်ကျေညာချက်၊ ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်ပုံအပြင် ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များအရ အား လုံးက ညွှန်ပြနေသည်မှာ မြန်မာ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို ပစ်မှတ်ထားသော သူပုန်အုပ် စုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံမှ မူဂျာဟီဒင်အုပ်စုများနည်းတူ ရိုဟင်ဂျာများ၏ ရပိုင်ခွင့်များရရှိရန် ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင် ဖက် ရလဒ်တော့ထွက်နိုင်သည်တော့ရှိသည် (အထက်မှ အ ခန်း II ကြည့်ပါ) ။

ရှေးဦးစွာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာ အုပ်စုများနှင့် အဆက်အသွယ်သတင်းအချက်အလက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ် သည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် HaY ၏ အဖွဲ့ဝင်များကပြောကြားရာတွင် အက်တာအူးလား နှင့် ၎င်းနှင့်အတူလုပ်ကိုင်နေသည့် ပြည်တွင်းမှမဟုတ်သော တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ သည် ကောင်းစွာ လေ့ကျင့်ပေးထားကာ နိုင်ငံတကာပြောက်ကျားစစ်အတွေ့အကြုံရှိ ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းတို့၏ နည်းဗျူဟာနှင့် စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှုများ က ထိုအချက်ကို

⁶⁵ Arakan Project, internal note no. 2, op. cit.; "54-year old man found dead in Maungtaw", *GNLM*, 6 November 2016, p. 2; and "Elder village leader murdered in Maungtaw", *GNLM*, 19 November 2016, p. 2.

⁶⁶ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ မူဆလင်များသည် ၁၉၉၉-၂၀၀၀ ခုနှစ်က အာဖကန်နစ္စတန်တွင် တာလီဘန်များ နှင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်ကို လူတိုင်းသိပါသည်။ Crisis Group Report, Politics of Rakhine State, op. cit., Section VI.A; တွင် ရိုဟင်ဂျာတိုက်ခိုက်ရေးသမားများသည် ဝင်တိုက်ခဲ့ကြရာ အိန္ဒိယ၏ ကက်ရှမ်းယား၌ တစ်ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။ "Killing of Burmese militant ups ante of intelligence agencies", *The Tribune, India*, 13 November 2015; ISIS က အီရတ်နှင့် ဆီးရီးယားအတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေး၍ အခြားနိုင်ငံများ တွင်နေထိုင်နေသော ရိုဟင်ဂျာများကို လူသစ်စုဆောင်းနေသည်ဟု သတင်းများထွက်ပါသည်။ "ISIS look to recruit Rohingya Muslims fleeing Myanmar", *Newsweek*, 6 Feb-ruary 2015.

မှန်ကန်ကြောင်းအတည်ပြုသည့်သဖွယ်ဖြစ်ကာ အထူးသဖြင့် အချိုး ညီညီမဟုတ်သော နည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်းနှင့် လက်လုပ်ပုံးကဲ့သို့သော လက်နက် များအသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်အကြမ်းစားများကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သော သင်တန်းများနှင့် အတွေ့အကြုံကြည့်ခြင်းဖြင့် အနည်းဆုံးတော့ နိုင်ငံတကာ အစွန်းရောက်အုပ်စုများနှင့် အချိတ်အဆက်အချို့ရှိသည်ကို ပြသနေသည်။ HaY အဖွဲ့ ဝင်များက အတည်ပြုပြောကြားရာတွင် ၎င်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်များသည် ဘင်္ဂလား ဒေရှ်၊ ပါကစ္စတန်တို့နှင့် ကောင်းစွာချိတ်ဆက်ထားကြောင်းနှင့် အိန္ဒိယနှင့် အနည်း ငယ်သာရှိကြောင်းဆိုကြသည်။ မြန်မာအစိုးရကပြောကြားရာတွင် ၎င်းတို့၏ စစ်ဆေး မေးမြန်းချက်များအရ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများကို ဘင်္ဂလားဒေရှ်နှင့် ပါကစ္စတန်တို့ တွင်ပေးသည်ဟု ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြောင်းဆိုပါသည်။ HaY အတွက် စုဆောင်းထား သော လူသစ်များကို ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်ပင် ရိုဟင်ဂျာများ၊ ပါကစ္စတန်လူမျိုးများနှင့် အာဖကန်ဆရာများက သင်တန်းပေးသည်ဟု အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဒေသခံများ၏ အဆိုအရ သိရှိရပါသည်။⁶⁷

ဒုတိယအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူအုပ်စုများက နှစ်အတန်ကြာကပင် ရိုဟင်ဂျာကို အကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် ဝါဒဖြန့်ချိရာတွင် တမင်ရည်ရွယ်အသုံးပြုခဲ့ သည်။ ဥပမာများတွင် ပါကစ္စတန်မှ တာရစ်-အီး-တာလီဘန် (Tehreek-e-Taliban) များက မြန်မာနိုင်ငံကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း (၂၀၁၂) ၊ အင်ဒိုနီးရှားမူဆလင်အစွန်းရောက် ခေါင်းဆောင်က မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဂျီဟတ်စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် တောင်းဆိုခြင်း (၂၀၁၃) ၊ မူ ဆလင်များအပေါ် ကျူးလွန်မှုများအတွက် မြန်မာနှင့် အခြားနိုင်ငံများအပေါ် လက်စား ချေရန် IS ခေါင်းဆောင်က ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အိန္ဒိယတိုက်၏ အစိတ်အပိုင်းများတွင် အယ်လ်ကိုင်းဒါးဖွဲ့စည်းခြင်းကျေညာချက်၌ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားနိုင်ငံများရှိ မူဆလင် များ “တရားမျှတမှုမရှိပဲ၊ ဖိနှိပ်ခံနေရမှုများ” မှ ကယ်တင်ရန် ကတိပေးခြင်း၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်းမှာပင် ပါကစ္စတန်၏ လက်ရှိခါ-အီး-တိုင်ဘာ (Lashkar-e-Taiba) စစ် သွေးကြွခေါင်းဆောင် ဟာဖစ် မူဟာမက်ဆေးရစ် (Hafiz Muhammed Sayyid) ၏ မိန့်ခွန်းများတွင် ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်များအပေါ် ရက်စက်ကြမ်းကြုပ်မှုများကို မကြာခင် ဖော်ပြသည်ကို တွေ့ရပြီး လက်စားချေရန် တောင်းဆိုခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ မူဆလင်များ ဒါးကိုင် တော်လှန်ရာတွင် ကူညီရန် တာရစ်-အီး-တာလီဘန်၊ ပါကစ္စတန်က ၂၀၁၅ ဇွန်လ၌ အရင်းအမြစ်နှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများပေးရန် ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ ၂၀၁၆ ဧပြီ လထုတ် IS ၏ Dabig မဂ္ဂဇင်းတွင် ဘင်္ဂလားဒေရှ်စစ်သွေးကြွ အဘူအီဘရာဟင်က မြန်မာနိုင်ငံမှ အဖိနှိပ်ခံမူဆလင်များကို

⁶⁷ Crisis Group ၏ အင်တာဗျူးများနှင့် မြန်မာအစိုးရသတင်းထုတ်ပြန်ချက်များ၊ ၂၀၁၆ အောက်တိုဘာ ၁၄။ အတည်မပြုနိုင်သော ညွှန်းဆိုချက်များအရ ထိုအုပ်စုတွင် ဆီးရီးယားမှ ခေါင်းဆောင်နေသူတစ်ဦးရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။ အခြားခေါင်းဆောင်များ၏ အကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အဆက်အသွယ်များကို အခြေခံ၍ဆိုရပါက ခေါင်း ဆောင်ရှိခဲ့ပါကလည်း ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူအုပ်စုမှ ရိုဟင်ဂျာစစ်သားတစ်ဦးသာဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာ မဟုတ် သော ခေါင်းဆောင်မူမဖြစ်နိုင်ပေ။ အချို့ကလည်း အက်တာအူးလားနှင့် အချို့တိုက်ခိုက်ရေးသမားများက ဝီဒီယို အချို့၌ လက်ညှိုးထိုးသည့် အမူအယာလုပ်သည်ကို IS တို့ကလည်း ထိုသို့လုပ်တတ်ရာ ပတ်သက်မှုရှိရမည်ဟု မှတ်ယူနေကြရာ ၎င်းမှာ တောင်အာရှတွင် ထိုသို့ ပြုမူတတ်သဖြင့် ၎င်းမှာ အချိတ်အဆက်ရှိသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်၍ မရနိုင်ပေ။ See Jasminder Singh and Muhammad Haziq Jani, “My-anmar’s Rohingya Conflict: Foreign Jihadi Brewing”, RSIS Commentary no. 259, 18 October 2016.

ဖြစ်နိုင်သမျှနည်းနှင့် ကူညီရန်တောင်းဆိုခဲ့ သော်လည်း ၎င်းမှာ လက်ရှိ စစ်ဆင်ရေး၏ အာရုံပြုမှုမဟုတ်ကြောင်းဖော်ပြခဲ့ခြင်းများ ဖြစ်ပါသည်။⁶⁸

စည်းလုံးညီညွတ်ရန်နှင့် ပံ့ပိုးကူညီကြရန် အထက်ကဖော်ပြခဲ့သော ကျေညာ ချက်များတွင် ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုအုပ်စုများ၏ ဦးစားပေး လုပ် ဆောင်မှုတွင် ပါဝင်ကြောင်းပြသနိုင်သည့် အထောက်အထားမရှိသလောက်ပင်ဖြစ် သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် အကူအညီပေးခြင်းစသည် အခြားပုံစံများ သာတွေ့ရရာ သင်တန်းပေးခြင်း (အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သကဲ့သို့) နှင့် ငွေကြေး ထောက်ပံ့ခြင်းများပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် လက်နက်များထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် HaY တို့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် လက်ရှိတောင်းနေသော ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများလည်း ထောက်ပံ့ဖွယ် ရှိသည်။ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာသူများ၏အဆိုအရ လက်နက်ငယ်များ နှင့် စစ်သုံးဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင်ရနိုင်ပြီး၊ အကယ်၍ ၎င်းတို့ သည် ဒေသတွင်းလက်နက်ရောင်းဝယ်သူများ သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်လူမျိုး သို့မ ဟုတ် ဒေသတွင်းစစ်သွေးကြွအဖွဲ့များနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိပါက ဝယ်ယူရန် ခက်ခဲမှုမ ရှိနိုင်ပေ။⁶⁹ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သော တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ သိသာစွာရှိနေသည်ဟု သော လက္ခဏာများမရှိပေ။⁷⁰

ထိုသို့သော အချိတ်အဆက်များမှာ အူမား (Ummah) ညီညွတ်ရေးမှ ဆင်းသက် လာပုံရသည်။ သဘောတရားရေးရာ၊ မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် နည်းဗျူဟာတို့တွင် HaY နှင့် နိုင်ငံတကာဂျီဟတ်အုပ်စုများကြား ပေါင်းစပ်ခြင်းမရှိပေ။ HaY ၏ ရည်မှန်းချက်နှင့် နည်းဗျူဟာများနှင့် ၎င်း၏ လုံခြုံရေးအပေါ် ပစ်မှတ်ထားခြင်းမှာ ၎င်းတို့သည် ရိုဟင်ဂျာ များဖြစ်သည်ဆိုသည်ကိုသာ ပြသရန်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများကို ဖြတ်ကျော် အာရုံပြုရန်မ ဟုတ်ဟု ပြသလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အထက်ကဆိုခဲ့သော နိုင်ငံတကာအချိတ် အဆက်များ၏ အရေးပါမှုကို လိုအပ်သည်ထက်ပို၍ အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းမပြုရန် သတိထားရန်လိုအပ်သည် သို့မဟုတ် အချို့မြန်မာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ နိုင်ငံရေးသ မားများနှင့် အခြားခေါင်းဆောင်များက

⁶⁸ "Tehreek-e-Taliban Pakistan threaten Myanmar over Rohingya", Agence France-Presse, 26 July 2012; a 23 April 2013 call by Abu Bakar Ba'asyir from his prison cell in Indonesia, mentioned in Crisis Group interview, security analyst, Jakarta, July 2014; "ISIS leader calls on Muslims to 'build Islamic state'", BBC, 1 July 2014; "Pakistani terror group active on Myanmar-Bangladesh border", *Mizzima News*, 28 July 2015; "Pakistani Taliban attempts to recruit Rohingyas to kill Myanmar's rulers", Agence France-Presse, 9 June 2015; and *Dabiq Magazine* (English edition), issue 14, April 2016, p. 62.

⁶⁹ Crisis Group က HaY အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ၊ လုံခြုံရေးသုံးသပ်သူနှင့် ရန်ကုန်နှင့် ဒက္ကားတွင် နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆ တို့တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်း။ လက်နက်ငယ်လေးများကို တရားမဝင်သဘောတင်လာခြင်းကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ပုံမှန်ဖမ်းမိနေပြီး၊ ၎င်းတို့ကို ပြည်တွင်း ရာဇဝတ်မှုများတွင် အသုံးပြုမှုများ မကြာသေးမီနှစ် များအတွင်း သိသာစွာ တိုးလာသည်။ "Use of illegal firearms on rise", *Dhaka Tribune*, 13 November 2016; and "New JMB planned big attack for Dhaka", *Dhaka Tribune*, 15 November 2016.

⁷⁰ ယုံကြည်ရလောက်သည့် သတင်းအချက်အလက်အရ အဆိုအရ အောက်တိုဘာ ၉ ရက် မတိုင်မီ ပထမလေးလူ မျိုး တစ်ဒါဇင်ခန့်သည် HaY နှင့်အတူ တိုက်ခိုက်ရန် မောင်တောသို့ သွားရောက်ခဲ့သည် ဟုသိရသည်။ သွေးစည်း သည်ဟုပြုရန် ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ်ဖြင့် သွားခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ သို့သော်၎င်းမှာ အတည်မပြုနိုင်သေးပေ။ Crisis Group က သုံးသပ်သူတစ်ဦးနှင့် စာအဆက်အသွယ်ပြုခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ဒီဇင်ဘာလ။

HaY ကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရှိဟတ်လုပ်ရှားမှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် အလိုအလျောက်ယုံကြည်ပြီး ပုံဖော်ရန် ကြိုးပမ်းနေမှုများကို ရပ် လိုက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ၊ အကြမ်းဖက်မှုများဆက်လက်၍ ကြာရှည် ဖြစ်ပေါ်နေမည်ဆိုပါက အဆိုပါအချိတ်အဆက်များ ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာကာ လက်တွေ့အ ကောင်အထည်ဖော်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်ပိုကြီးလာနိုင်သည်။

မကြာမီက ရန်ကုန်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အသေးစားပေါက်ကွဲမှုများသည် ရခိုင်ပြည် နယ်ကိစ္စနှင့် တိုက်ရိုက်အချိတ်အဆက်ရှိသည်ပုံမပေါ်ပေ။ အိမ်တွင်းဖြစ် လက်ရာခပ် ကြမ်းကြမ်း ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများကို နိုဝင်ဘာလ ၁၇၊ ၂၀၊ ၂၄ နှင့် ၂၆ ရက်များတွင် ဈေးဝယ်စင်တာ နှစ်ခု၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ရုံးနှစ်ရုံးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်းသည် တိုင်း ဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့ရုံးအတွင်းဖက်တို့၌ ထားရှိခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကြောင့် ဆုံးရှုံးမှုများ မရှိပဲ အသေးစားထိခိုက်မှုသာ ရှိသည်။ ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများထားရှိသည့် နေရာမှာ အမှိုက်ပုံးများနှင့် အိမ်သာထဲတွင်ဖြစ်ကာ ဖောက်ခွဲသည့် အချိန်မှာလည်း (အလုပ်ချိန် အပြီး သို့မဟုတ် ရုံးပိတ်ရက်) အထိအခိုက်အဆုံးအရုံးများကို ရှောင်ရှားလိုဟန်ရှိ သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ကလည်း နိုဝင်ဘာ ၂၆ ရက်နေ့တွင် မသင်္ကာသူအချို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့ရာ မူဆလင်များဖြစ်ကာ နောက်ထပ်အသေးစိတ်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိပေ။⁷¹ နိုင်ငံသား စိစစ်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသည့် လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးရုံးများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းသည် ရခိုင်ကိစ္စနှင့် အချိတ်အဆက်ရှိနိုင်သည်ဟု ပြောလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆိုပါကလည်း ယခုမူ ၎င်းသည် လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် ဒေါသထွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ညီညွတ်ကြောင်းပြသည့် သဘောမျိုးဖြစ်နေကာ တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်မှုမျိုး မ ဟုတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်မှုမျိုးက ပို၍အံ့အားသင့်ဖွယ် တိုက် ခိုက်မှုမျိုးဖြစ်နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခုအဖြစ်အပျက်က ညွှန်ပြနေသည်မှာ အပြည့်အဝလုံခြုံရေးမရှိသည့် နေရာများသို့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ၊ ဝင်ရောက်နိုင်စွမ်းရှိ သည့် တစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်များရှိနေသည် ဆိုသည့်အချက်ဖြစ်ပြီး ထိုနေရာများသို့ နည်း ပညာကျွမ်းကျင်မှုပစ္စည်းများဖြင့် ကြီးမားသော တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ရန် အသုံးပြုသွား နိုင်သည်။

⁷¹ Crisis Group Report, Politics of Rakhine State, op. cit., Section IV. ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ မှတ်ချက်များကို "Focus on resolving difficulties in Rakhine rather than exaggerating them, says Suu Kyi", Channel News Asia, 2 December 2016 ကြည့်ပါ။ လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ စောင့်ကြည့်သူများက သတင်းပို့ရာတွင် အောက်တိုဘာ ၉ ရက်အပြီးတွင် အမုန်း စကားများ သိသိသာသာတိုးလာကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဖြန့်ဝေမှုနှင့် တွန်ရက်များမှာ ယခင်က မတွေ့ရဘူးသည် များရှိသည်ဟုဆိုသည်။ Crisis Group ၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ရန်ကုန်၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။

V. အစိုးရက မည်သို့တုန့်ပြန်သင့်သနည်း။

ရခိုင်ပြည်နယ်၌ မူဆလင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့သစ်တစ်ခုထွက်ပေါ်လာခြင်းသည် ထိုဒေသ၏ တည်ငြိမ်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလားအလာများအပေါ် ကြီးမားသည့် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် အကြမ်းဖက်မှုထပ်မံမြင့်တက်မလာစေရေး နှင့် လူမျိုးများအကြားတင်းမာမှုများဆိုးရွားမလာစေရေး သေချာစေရန် နိုင်ငံရေးအရ၊ မူဝါဒအရ၊ လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများကို ကြံ့တော့ရလျက်ရှိသည်။ အစိုးရသည် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာများ၏ တရားမျှတမှုမရှိဟု ခံစားနေရမှုများနှင့် ကြောက်ရွံ့နေမှုများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။⁷²

ဤကိစ္စကို မှန်ကန်သော ရှုဒေါင့်မှ ကြည့်ရှုနိုင်ခြင်းမရှိပါက ကြီးမားသော အန္တရာယ် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုမှန်သမျှသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်အချို့၏ အကြမ်းဖက်သောတုန့်ပြန်မှု ယခုမှ ဘာကြောင့်ထွက်ပေါ်လာရသလဲ ဆိုသည်ကို သိရှိနားလည်မှုအား အခြေခံကာ စတင်ရန် အရေးကြီးသည်။ အဆိုပါ မူဆလင်များသည် ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များ တဖြည်းဖြည်းပျောက်ဆုံးသွားသည်ဟုလည်းကောင်း၊ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဘဝများမှ တဖြည်းဖြည်းခွဲခြားဆက်ဆံခံလာရသည်ဟုလည်း ကောင်း နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ရှုမြင်နေကြသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားသည့်အချိန်၌ ထိုသို့ရှုမြင်မှုပိုမို ပြင်းထန်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားပြီးသည့်နောက်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမှ ရိုဟင်ဂျာအချို့နှင့် အခြားနိုင်ငံသို့ရောက်နေသူများသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရန် စတင်စဉ်းစားလာခဲ့ကြပြီး သူပုန်ထမှုအသစ်ဖြစ်ပေါ်လာရန် ကနဦးပြင်ဆင်မှုများ စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည် (အထက်မှ အခန်း IV. C ကြည့်ပါ)။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် Crisis Group က ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၌ တွေ့ခဲ့ရသော အဆိုပါကနဦးလှုပ်ရှားမှု၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက ၎င်းတို့အုပ်စု၏ အစီအစဉ်များကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ရည်ရွယ်ချက်မှာ ၎င်းတို့ကို အစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံသားများအဖြစ် ရပိုင်ခွင့်များကို အလေးထား၍ နေထိုင်နိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး ခွဲထွက်ရန်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ဆန့်ကျင်ရန် သို့မဟုတ် နိုင်ငံများတွင် လုပ်ဆောင်နေသော ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူများ မဟုတ်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ပြောပြခဲ့သည်။⁷³

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုသုံးခုကလည်း ၎င်းတို့အုပ်စု၏ သူပုန်ထရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေကာ ထိုဒေသကိုလည်း လူသစ်စုဆောင်းရန် ပိုကောင်းသော နေရာအဖြစ်ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ပြောင်းလဲမှုသုံးခုမှာ မူဆလင်များမဲပေးခွင့်မရခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ

⁷² Crisis Group Report, Politics of Rakhine State, op. cit., Section IV. ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ မှတ်ချက်များကို "Focus on resolving difficulties in Rakhine rather than exaggerating them, says Suu Kyi", Channel News Asia, 2 December 2016 ကြည့်ပါ။ လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ စောင့်ကြည့်သူများက သတင်းပို့ရာတွင် အောက်တိုဘာ ၉ ရက်အပြီးတွင် အမှန်းစကားများ သိသိသာသာတိုးလာကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဖြန့်ဝေမှုနှင့် ကွန်ရက်များမှာ ယခင်က မတွေ့ရဘူးသည်များရှိသည်ဟုဆိုသည်။ Crisis Group ၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ၊ ရန်ကင်း၊ ၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ။

⁷³ Crisis Group Report, Politics of Rakhine State, op. cit., Section VI.A. ထိုအချိန်က သူသည် အုပ်စုကို ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အခြေစိုက်သော လူငယ်ခေါင်းဆောင်မျိုးဆက်ဖြင့် RSO အသစ်ဟု ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ ၎င်းသည် HaY ကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းသွားပြီဖြစ်သည်။

အဖြေရှာရန် မျှော်လင့်ချက်မရှိခြင်းနှင့် မလေးရှားသို့ ရွှေ့ပြောင်း သွားလာသည့် လမ်းကြောင်းကို ပိတ်ပစ်လိုက်ခြင်းများဖြစ်သည် (အပေါ်မှ အခန်း III ကြည့်ပါ) ။

နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့၏ အခြေစိုက်စခန်းကို လူသေဆုံးသည်အထိ ပြင်းထန် စွာ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို တုန့်ပြန်ရန် အာဏာပိုင်များတွင် တာဝန်ရှိပါသည်။ တချိန်တည်း မှာပင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်များ၏ မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့နေသော သဘောကို ကိုင် တွယ်ရန် အားလုံးအတွက် ခြုံငုံချမှတ်သော မူဝါဒတွင် ထိရောက်သော လုံခြုံရေးအရ တုန့်ပြန်နိုင်မှုကိုပါ ထည့်သွင်းထားရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုဒေသတွင် နေထိုင်နေကြသူများ သည် အစွန်းရောက်သည် အဆင့်သို့မရောက်ရှိသေးပါ။ ရပ်ရွာနေသူများ၊ အသက်ကြီး သူများနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များသည် အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်ရ လဒ်များသာထွက်မည်ဟုဆိုကာ ယခင်ကအကြမ်းဖက်မှုကို တမင်ရှောင်ရှားခဲ့ကြ သည်။ မျှော်လင့်ချက်မရှိတော့ဟု တိုး၍ခံစားလာရခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုကို စဉ်း စားရန် ပိုမိုတွန်းအားပေးပါသည်။ ယခုအခြေအနေကို ပြောင်းပစ်ရန် အစိုးရအတွက် သိပ်နောက်မကျသေးဟုဆိုနိုင်သည်။ အကယ်၍ အစိုးရအနေဖြင့် ထိုဒေသတွင် နေသူ များသည် ထိုနေရာ၌ မျိုးဆက်များနှင့်ချီနေထိုင်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြု၍ တိုင်းပြည်၏ ဘဝထဲတွင် ၎င်းတို့အား နေရာတစ်နေရာပေး၍ ဖြေရှင်းမည်ဆိုပါက နောက်မကျသေးဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ယခုလောလောဆယ် အချက်အလက်အား လုံးက ညွှန်ပြနေသည်မှာ HaY သည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို နောက်ထပ်တိုက်ခိုက်မှု များပြုလုပ်ရန် ပြင်ဆင်နေပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်သည် စွမ်းဆောင်ရည်ကိုလည်း မြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။ မလိုလားအပ်သော အင်အားသုံး၍ လုံခြုံရေးအရ ဆောင်ရွက် ခြင်းများသည် အထက်ကဆိုခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဝိရောဓိဖြစ်စေပြီး ဒေသခံ မူဆလင်များအကြား မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် အမှန်းတရားများကို ပိုမိုဖန်တီးပေး သလိုဖြစ်ရခြင်း၊ HaY ကို ပို၍ထောက်ခံလာစေခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုသံသရာကို ပို၍ နက်ရှိုင်းလာစေရန် နှိုးဆွပေးခြင်းများဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ အလုံးလိုက်အရင်းလိုက် ထွက်ပြေးမှုများဖြစ်စေရန် ပိုမိုနီးစပ်လာပါသည်။ ဤနေရာ တွင် မောင်တောမြောက်ပိုင်း ပဋိပက္ခသက်ရောက်မှုဒဏ်ခံရသော နေရာများသို့ အကူ အညီပေးရေးလုပ်သားများနှင့် လွတ်လပ်သော မီဒီယာများကို ဝင်ရောက်နိုင်ရေးအ တွက် တံခါးဖွင့်ပေးရန် လွန်စွာအရေးကြီးပြန်ပါသည်။

အခြားနိုင်ငံများမှ အတွေ့အကြုံတစ်ခုက အားကောင်းကောင်းနှင့် အကြံပြုသည်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချမှတ်သည့် မူဝါဒမူဘောင်တွင် အင်အားကောင်းကောင်းနှင့် စစ် ရေးအရတုန့်ပြန်ရန် ထည့်သွင်းရေးဆွဲမထားပါကလည်း လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို နှိမ်နင်းရာတွင် ထိရောက်မှုမရှိဖြစ်မည်အပြင် နိုင်ငံတကာဂျီဟတ်လှုပ်ရှားသူများ၏ အာရုံပြုမှုကို ခံလာရနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိပါသည်။⁷⁴ ယခုလက်ရှိ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရှိနေသော ကောင်းမွန်စွာ

⁷⁴ For experiences elsewhere, see, for example, Crisis Group Europe & Central Asia Briefing N°77, *A Sisyphean Task? Resuming Turkey-PKK Peace Talks*, 17 December 2015; Middle East & North Africa Report N°86, *Yemen: Defusing the Saada Time Bomb*, 27 May 2009; and Special Report, *Exploiting Disorder*, op. cit., Section V.A.

စုစည်းထားသော၊ ထိရောက်မှုရှိသော၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော သူပုန်ထမှုသည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ယခင်ကမရှိခဲ့သော လမ်းကြောင်းများပေးလာနိုင်ပါသေးသည်။ ၎င်းမှာ HaY ၏ ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ပုံမ ရသော်လည်း အခြေအနေက နိုင်ငံတကာမှ ဂျီဟတ်လုပ်ဆောင်နေသူများကို ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်များ သွပ်သွင်းလာစေရန် အခွင့်အလမ်းပေးသလိုဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် မြန်မာ့မြေပေါ်တွင် အကြမ်းဖက်မှုများလုပ်ဆောင်ရန် ရိုဟင်ဂျာများ (ဘင်္ဂလား ဒေရှ်) ကို စုဆောင်းလာနိုင်သည်။ သို့မဟုတ်ပါကလည်း နိုင်ငံခြားမှ အကြမ်းဖက်သ မားများကို ဆွဲဆောင်လာနိုင်ရာ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယတိုက်၏ အစိတ်အပိုင်းများမှ အကြမ်းဖက်သူများနှင့် အလွယ်မကူ ရောမွှေ၍ ထိုသို့စေခိုင်းလာနိုင်သည်။

နောက်တစ်ခုဖြစ်နိုင်သည့်အချက်မှာ ရိုဟင်ဂျာများ၏ ဆိုးရွားသည့် အခြေအနေ များကို မီးမောင်းထိုးပြခြင်းသည် HaY နှင့် ချိတ်ဆက်ထားခြင်းမရှိသေးသည့် နိုင်ငံခြား မှအဖွဲ့များကို အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများ အနေနှင့် အမြန်ဆိုသလို ပြုလုပ်လာနိုင် သည်။ ဂျာကာတာရှိ မြန်မာသံရုံးကို ဝံ့ခွဲတိုက်ခိုက်ရန် မအောင်မြင်သော ကြိုးစားမှု တစ်ခုရှိခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အိုဟိုင်းယိုးပြည်နယ်တက္ကသိုလ်ကို လူတစ် ဦးက မကြာသေးမီက တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ရိုဟင်ဂျာများဖိနှိပ်ခံရခြင်းက အကြောင်းရင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်ခဲ့သည်။⁷⁵ ထိုအန္တရာယ်များကို လျော့ချရန်မှာ နိုင်ငံရေးအရ တုန့်ပြန်မှုများပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပြီး စစ်ရေးအရ တုန့်ပြန်မှုပြုလုပ်ရုံမျှဖြင့်မရပေ။ မြန်မာအစိုးရ နှင့် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းကြား ပိုမို၍အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော၊ အားကောင်း သော ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရန်နှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နှင့် ထောက်လှမ်းရေးသတင်းမျှဝေမှုများ တိုးတက်လာရန်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမျိုးသည် နိုင်ငံများကို ဖြတ်ကျော်လုပ်ဆောင်နေ သည့် ဂျီဟတ်ခြိမ်းခြောက်မှုအလားအလာများကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ရန်နှင့် လုံခြုံ ရေးကို သေချာစေရန် လိုအပ်လှပါသည်။ တိတိပပဆိုရသော် အနောက်ဖက်နယ်စပ် တွင် လက်နက်မှောင်ခို၊ မူးယစ်ဆေးဝါးမှောင်ခိုနှင့် လူကုန်ကူးမှုများက ရှုတ်ရှက်ခပ် လျက်ရှိရာ သူပုန်များ၊ ဂျီဟတ်အုပ်စုများက ထိုအချက်ကို အသုံးပြုကာ လက်နက်များ၊ ပစ္စည်းများနှင့် စစ်သားများကို သယ်ယူပို့ဆောင်လာနိုင်သည်။ လက်ရှိလုံခြုံရေးအရ လုပ်ဆောင်နေမှုများသည် မူဆလင်များစွာ နေထိုင်သော တိုင်ပြည်များနှင့် ဆက်ဆံ ရေးကို အေးခဲစေခြင်းကြောင့် ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးဖြစ်စေရေးအတွက် လက်တွေ့ ကျကျလုပ်ဆောင်ရန်များ လိုအပ်နေသည်။ ဘင်္ဂလားဒေရှ် (ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုပြင်း ထန်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီများ အပါအဝင်) ၊ မလေးရှား၊ ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့တွင် ကြီးကျယ်သော ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြပွဲများရှိခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားဒေရှ်နှင့် မလေးရှားအစိုးရ များက

⁷⁵ See "Indonesia foil plan to attack embassy", Agence France-Presse, 27 November 2016; "I can't take it anymore": Ohio State attacker said abuses of Burma's Muslims led to 'boiling point'", *The Washington Post*, 29 November 2016.

နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းစိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အခြေအနေနှင့် အစိုးရ၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်မကောင်းသော တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကလည်း အနောက် နိုင်ငံများအပေါ် အချက်ပေးခေါင်းလောင်းထိုးသလိုဖြစ်ခဲ့ရသည်။⁷⁶

ဝန်ကြီးချုပ်နာဂျစ်ရာဇတ်က ကွာလလမ်ပူမြို့တွင် ပြုလုပ်မည့် အဓိကဆန္ဒပြမှု၌ ၎င်း ပါဝင်မည်ဟု ဆိုလိုက်ပြီးနောက် ပြည်သူများကြား ထောက်ခံသူများရော သဘောမတူ ညီမှုများရော ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည့် အထက်ကဆိုခဲ့သော ကိစ္စရပ်ဖြစ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံက ၎င်းကို အာဆီယံ၏ သူတပါးပြည်တွင်းရေးဝင်ရောက် မစွက်ဖက်ရေးမှ အား ချိုးဖော်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအတွက် ထိုကိစ္စကို အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း စွပ်စွဲခဲ့သည်။ မလေးရှားကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ သည် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်ခုအား အပြတ်ရှင်းနေသည်” ဟုလည်းကောင်း၊ အရှေ့ တောင်အာရှကို မတည်ငြိမ်အောင်လုပ်ဆောင်နေသည်ဟုလည်းကောင်း အလျင်အမြန်တုန့်ပြန်ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဒီဇင်ဘာ ၄ ရက်နေ့က ပြုလုပ်သော ဆန္ဒပြပွဲတွင် နာဂျစ် က “လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု” ကို ရပ်ဆိုင်းရန် နိုင်ငံတကာမှ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေး ရန် တောင်းဆိုခဲ့ပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို တိုက်ရိုက်ဝေဖန်ခဲ့ကာ “တော်သင့်ပြီ” ဟု ပြောဆိုခဲ့သည်။ အတော်များများက နာဂျစ်အတွက် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး ရည်မှန်း ချက်ကို မူလပထမအခြေခံသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည့်တိုင် မူဆလင်ကမ္ဘာမှ နိုင်ငံအတော် များများကလည်း မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စိတ်ဆိုးကြသည် ဆိုသည်ကလည်း အမှန်ပင်ဖြစ် သည်။ ဤအခြေအနေကို ထပ်မံမြင့်တက်မလာစေရန် ကူညီရာတွင် အာဆီယံသည် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်သည့် အလားအလာရှိနေရာ အထူးသဖြင့် အင်ဒိုနီးရှား ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက်များစွာ အကျိုးများနိုင်ပါသည်။ အာဆီယံတွင် လည်း အကျိုးစီးပွားရှိပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများစွာ ရှိသော ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးကြီးကို အာဆီယံက ထမ်းထားခဲ့ရရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဆက် လက်ဖြစ်ပေါ်နေမည်ဆိုပါက အဆိုပါစီးဆင်းနေသည့် လမ်းကြောင်းက ဆက်လက်တိုး လာနေမည်ဖြစ်ပြီး ဒေသတွင်းတွင်လည်း အစွန်းရောက်မည့်အန္တရာယ်ကို ဦးတည်သွား စေမည်ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စရပ်သည် အာဆီယံတစ်ခုလုံးကိုခြုံ၍ တည်ငြိမ်မှုပျက်ပြား အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းသည်ဟု စိုးရွံ့နေမှုများရှိပါသည်။⁷⁷ ဒေသတွင်းစိုးရိမ်မှုများ ကို တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်သည့်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး များကို ရန်ကုန်တွင် ဒီဇင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့၌ အထူးအစည်းအဝေးတစ်ရပ် တက် ရောက်ရန် ခေါ်ဆိုထားရာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အနေဖြင့် အခြေအနေကို အကျဉ်း

⁷⁶ “Malaysia to summon Burmese ambassador as protests mount over treatment of Rohingya”, Reuters, 25 November 2016; “Myanmar’s Rohingya crisis stirs regional protests”, *Nikkei Asian Review*, 26 November 2016; “Malaysia says Myanmar violence against Muslim Rohingya ‘ethnic cleansing’”, Reuters, 2 December 2016; “Myanmar’s Rohingya issue a ‘humanitarian crisis’: Malaysia”, Channel News Asia, 3 December 2016; “Malaysian PM urges intervention to stop ‘genocide’ of Myanmar’s Rohingya Muslims” Reuters, 4 December 2016. Crisis Group interviews, Western diplomats, Yangon, December 2016. “Regional criticism of Myanmar’s Rohingya policy risks ASEAN split”, *Nikkei Asian Review*, 7 December 2016.

⁷⁷ Surin Pitsuwan, “Asia’s moral duty to the Rohingya”, *Wall Street Journal*, 7 December 2016.

ချုပ်ရှင်းပြနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။⁷⁸ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်ကလည်း အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် အများလက်ခံနိုင်သည့် နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာတစ်ခု ချပြရန် ဤအခွင့်အလမ်းကို အသုံးပြုသင့်သည်။

အခြေအနေကိုကိုင်တွယ်ရန် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အရေးပါသည် ကမကထပြုလုပ်ဆောင်ချက်အဖြစ် ကိုဖီအာနန်ဦးဆောင်သော အကြံပေးကော်မရှင်ကို ဩဂုတ် လက ဖွဲ့စည်းခဲ့သော်လည်း အဆိုပါအဖွဲ့သည် အောက်တိုဘာ ၉ ရက် တိုက်ခိုက်မှု အပြီးတွင် နောက်ထပ်အဓိကကျသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ကြုံတွေ့နေရသည်။⁷⁹ ရခိုင်ပြည် နယ်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများ၊ နိုင်ငံသားကိစ္စများနှင့် မူဆလင်များလွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်များစသည့် နောက်ကွယ်မှ အရေးပါသော ကိစ္စရပ်များကို မူဝါဒအရ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်နိုင်ရန် နိုင်ငံရေးအရလုပ်ခွင့်မှာ သိသာစွာ ကျဉ်းမြောင်းနေ ပါသေးသည်။ ကော်မရှင်အနေဖြင့် လက်ရှိပဋိပက္ခကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမရှိပေ။ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့က အစိုးရ သည် တိုက်ခိုက်မှုများ၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို စုံစမ်း စစ်ဆေးရန်နှင့် နောက်ထပ်အဖြစ်အပျက်အသစ်များကို ကာကွယ်နိုင်မည့် လုပ်ဆောင် မှုများကို စဉ်းစားရန် နောက်ထပ် (အမျိုးသား) ကော်မရှင်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းကြောင်း ကျေညာခဲ့သည်။ ထိုကော်မရှင်ကို တပ်မတော် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး အငြိမ်းစားလည်းဖြစ်၊ တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးအကြီးအကဲဟောင်းလည်းဖြစ်၊ ခေါင်းမာဂိုဏ်းသားဖြစ် သည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံခြင်းခံထားရသူ၊ တပ်မတော်အစုအဖွဲ့က ရွေး ချယ်သော ဒုတိယသမ္မတ ဦးမြင့်ဆွေက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်း၏ အဖွဲ့ ဝင်များမှာ အဓိကအားဖြင့် လက်ရှိ သို့မဟုတ် အငြိမ်းစား အစိုးရတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်နေခြင်းက ဘာကိုပြနေသလဲဟုဆိုပါက အစိုးရနှင့် တပ်မတော်၏ ရပ်တည်ပြော ကြားချက်များကို စိန်ခေါ်ရန် သို့မဟုတ် ဝိရောဓိဖြစ်ရန် မဖြစ်နိုင်ဟု ပြဆိုနေပါသည်။⁸⁰ ၎င်းသည် အာနန်ကော်မရှင်နှင့် မည်သို့အလုပ်လုပ်မည် သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် မည်ဆိုသည်မှာလည်း ရှင်းလင်းခြင်း မရှိပေ။

⁷⁸ Kavi Chongkittavorn, "Myanmar to brief ASEAN amid alarm over Rakhine", *Nikkei Asian Review*, 12 December 2016.
⁷⁹ Press release, Office of the State Counsellor, reproduced in *GNLM*, 24 August 2016, pp. 1, 3.
⁸⁰ "စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းခြင်း" ၊ သမ္မတရုံးအမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၉၉/၂၀၁၆၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက် ၂၀၁၆။ Crisis Group က သံတမန်များနှင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာသူများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရန်ကုန်၊ ၂၀၁၆ ဒီဇင်ဘာလ။

VI. သုံးသပ်ချက်

၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့ အပေါ် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုနှင့် နောက်နေ့များတွင်ဖြစ်ပွားသော တိုက်ပွဲများ၊ အကြီးတန်းတပ်မတော်အရာရှိတစ်ဦးအသတ်ခံရသော နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက် တိုက်ပွဲများ သည် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် မူဆလင်သူပုန်ထမှုအသစ်တစ်ခုထွက်ပေါ်လာ ခြင်းကို ကိုယ်စားပြုနေပါသည်။ HaY အုပ်စုကို ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံတွင် တိုင်းပြည်မှ ထွက်သွားသူ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီက ဦးဆောင်ပြီး ခေတ်မီ ပြောက်ကျားဗျူဟာနှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာသင်တန်းနှင့် အတွေ့အကြုံရှိသော အခြားရိုဟင်ဂျာများက မြေပြင်တွင်အမိန့်ပေးကြသည်။ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဖာဒါများအရ ထောက်ခံခြင်းကြောင့် ဘောင်ဝင်သည်ဟုဆိုနိုင်ကာ ရာနှင့်ချီသော ပြည်တွင်းတွင် စုဆောင်းကာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးထားသူများအပါအဝင် ဒေသခံ မူဆလင်များ၏ စာနာမှုနှင့် ကျောထောက်နောက်ခံပြုမှုကို သိသာစွာ ရရှိကြသည်။

ဤသို့စနစ်တကျ၊ ရန်ပုံငွေကောင်းစွာ ရရှိထားသော အုပ်စုတစ်ခုပေါ်လာခြင်းသည် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ မူဆလင်များ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် နိုင်ငံသားခွင့်ပြုမှု ငြင်းပယ်ခြင်းများနှင့် အတူ ကာလကြာရှည်က ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းများအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရုတ်ထွေး သော စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် အစိုးရ၏ ကြိုးပမ်းမှုများတွင် အခြေအနေလုံးဝ ပြောင်းလဲသွားခြင်းကို ဖြစ်စေသည်။ တိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် အစိုးရက တုန့်ပြန်ဆောင် ရွက်ရာတွင် အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်ခြင်းမရှိသော စစ်အင်အားအသုံးပြုမှုများက လည်း စစ်သွေးကြွများနှင့် အရပ်သားများကို လုံးဝခွဲခြားနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့သည်ပြင် လွန်စွာ ထိခိုက်လွယ်သော လူများကို လူသားချင်းစာနာသော အကူအညီများပေးရန် ငြင်းဆန် မှုများနှင့် ဒေသခံများကို မျှော်လင့်ချက်များပေးနိုင်မည့် အားလုံးကို ခြုံငုံနိုင်မည့် နိုင်ငံ ရေးမဟာဗျူဟာမရှိခြင်းများပါဝင်ရာ ထိုတုန့်ပြန်မှုများသည် ထိုအုပ်စုများကို မောင်း ထုတ်နိုင်ရန်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများတဖြည်းဖြည်းပြန်လည်မြင့်တက်လာမည့် အန္တရာယ် ကိုလည်း ဖယ်ရှားပစ်နိုင်ဖွယ်မရှိပေ။

အချို့လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများနှင့် ထောက်ပံ့ပေးနေသော အချိတ်အဆက် များကို ညွှန်ပြနေမှုများရှိနေသော်လည်း HaY အနေဖြင့် နိုင်ငံများကို ဖြတ်ကျော်လုပ် ဆောင်နေသော ဂျီဟတ်လှုပ်ရှားမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှု အစီအစဉ်များရှိနေသည့် ပုံတော့မပေါ်ပေ။ သို့သော် အကယ်၍ အစိုးရသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်ကိုဖြတ်၍ ထောင်ပေါင်းများစွာကို ထွက်ပြေးစေမည့် အချိုးအစားမမျှသော စစ်အင်အားကို ဆက် ဆက်သုံးစွဲခြင်းများအပါအဝင် အခြေအနေကို မှားယွင်းစွာ ကိုင်တွယ်မိပါက ရိုဟင်ဂျာ လူထုအတွင်း အစွန်းရောက်အစိတ်အပိုင်းများထွက်ပေါ်လာရန် အခြေအနေများ ဖန် တီးပေးသလိုဖြစ်ကာ ဂျီဟတ်အုပ်စုများက ၎င်းတို့၏ အစီအစဉ်များအတွက် ထိုအခြေ အနေကို အခွင့်ကောင်းယူအသုံးပြုမှုများရှိလာနိုင်သည်။ ထိုအန္တရာယ်ကို ရှောင်ရှားရန် အတွက် အသင့်အတင့်သော စစ်ရေးအရတုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှု၊ သေချာစွာရေးဆွဲထား သော

နိုင်ငံရေးမဟာဗျူဟာနှင့် အိမ်နီးချင်းများ၊ အာဆီယံအဖွဲ့ကြီးတို့ဖြင့် အနီးကပ်ပူး
ပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ထောက်လှမ်းရေးသတင်းများမျှဝေခြင်းများ လိုအပ်ပါသည်။

ရန်ကုန်/ဘရပ်ဆဲ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်

Appendix A: Map of Myanmar

International Crisis Group/KO/Dec 2015. Based on UN map no. 4168 Rev. 3 (June 2012).

Appendix B: About the International Crisis Group

The International Crisis Group (Crisis Group) is an independent, non-profit, non-governmental organisation, with some 120 staff members on five continents, working through field-based analysis and high-level advocacy to prevent and resolve deadly conflict.

Crisis Group's approach is grounded in field research. Teams of political analysts are located within or close by countries or regions at risk of outbreak, escalation or recurrence of violent conflict. Based on information and assessments from the field, it produces analytical reports containing practical recommendations targeted at key international, regional and national decision-takers. Crisis Group also publishes *CrisisWatch*, a monthly early warning bulletin, providing a succinct regular update on the state of play in up to 70 situations of conflict or potential conflict around the world.

Crisis Group's reports are distributed widely by email and made available simultaneously on its website, www.crisisgroup.org. Crisis Group works closely with governments and those who influence them, including the media, to highlight its crisis analyses and to generate support for its policy prescriptions.

The Crisis Group Board of Trustees – which includes prominent figures from the fields of politics, diplomacy, business and the media – is directly involved in helping to bring the reports and recommendations to the attention of senior policymakers around the world. Crisis Group is chaired by former UN Deputy Secretary-General and Administrator of the United Nations Development Programme (UNDP), Lord Mark Malloch-Brown. Its Vice Chair is Ayo Obe, a Legal Practitioner, Columnist and TV Presenter in Nigeria.

Crisis Group's President & CEO, Jean-Marie Guéhenno, served as the UN Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations from 2000-2008, and in 2012, as Deputy Joint Special Envoy of the United Nations and the League of Arab States on Syria. He left his post as Deputy Joint Special Envoy to chair the commission that prepared the white paper on French defence and national security in 2013. Crisis Group's international headquarters is in Brussels, and the organisation has offices in nine other locations: Bishkek, Bogota, Dakar, Islamabad, Istanbul, Nairobi, London, New York, and Washington DC. It also has staff representation in the following locations: Bangkok, Beijing, Beirut, Caracas, Delhi, Dubai, Gaza City, Guatemala City, Jerusalem, Johannesburg, Kabul, Kiev, Mexico City, Rabat, Sydney, Tunis, and Yangon.

Crisis Group receives financial support from a wide range of governments, foundations, and private sources. Currently Crisis Group holds relationships with the following governmental departments and agencies: Australian Department of Foreign Affairs and Trade, Austrian Development Agency, Canadian Department of Foreign Affairs, Trade and Development, Dutch Ministry of Foreign Affairs, Finnish Ministry for Foreign Affairs, French Ministry of Foreign Affairs, German Federal Foreign Office, Irish Aid, Principality of Liechtenstein, Luxembourg Ministry of Foreign Affairs, New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Swedish Ministry of Foreign Affairs, Swiss Federal Department of Foreign Affairs, and U.S. Agency for International Development.

Crisis Group also holds relationships with the following foundations: Carnegie Corporation of New York, Henry Luce Foundation, Humanity United, John D. and Catherine T. MacArthur Foundation, Koerber Foundation, Open Society Foundations, Open Society Initiative for West Africa, Ploughshares Fund, Rockefeller Brothers Fund, and Tinker Foundation.

December 2016

Appendix C: Reports and Briefings on Asia since 2013

As of 1 October 2013, Central Asia publications are listed under the Europe and Central Asia program.

Special Reports

Exploiting Disorder: al-Qaeda and the Islamic State, Special Report, 14 March 2016 (also available in Arabic).

Seizing the Moment: From Early Warning to Early Action, Special Report N°2, 22 June 2016.

North East Asia

China's Central Asia Problem, Asia Report N°244, 27 February 2013 (also available in Chinese).

Dangerous Waters: China-Japan Relations on the Rocks, Asia Report N°245, 8 April 2013 (also available in Chinese).

Fire on the City Gate: Why China Keeps North Korea Close, Asia Report N°254, 9 December 2013 (also available in Chinese).

Old Scores and New Grudges: Evolving Sino-Japanese Tensions, Asia Report N°258, 24 July 2014 (also available in Chinese).

Risks of Intelligence Pathologies in South Korea, Asia Report N°259, 5 August 2014.

Stirring up the South China Sea (III): A Fleeting Opportunity for Calm, Asia Report N°267, 7 May 2015 (also available in Chinese).

North Korea: Beyond the Six-Party Talks, Asia Report N°269, 16 June 2015.

Stirring up the South China Sea (IV): Oil in Troubled Waters, Asia Report N°275, 26 January 2016 (also available in Chinese).

East China Sea: Preventing Clashes from Becoming Crises, Asia Report N°280, 30 June 2016.

South Asia

Pakistan: Countering Militancy in PATA, Asia Report N°242, 15 January 2013.

Sri Lanka's Authoritarian Turn: The Need for International Action, Asia Report N°243, 20 February 2013.

Drones: Myths and Reality in Pakistan, Asia Report N°247, 21 May 2013.

Afghanistan's Parties in Transition, Asia Briefing N°141, 26 June 2013.

Parliament's Role in Pakistan's Democratic Transition, Asia Report N°249, 18 September 2013.

Women and Conflict in Afghanistan, Asia Report N°252, 14 October 2013.

Sri Lanka's Potemkin Peace: Democracy under Fire, Asia Report N°253, 13 November 2013.

Policing Urban Violence in Pakistan, Asia Report N°255, 23 January 2014.

Afghanistan's Insurgency after the Transition, Asia Report N°256, 12 May 2014.

Education Reform in Pakistan, Asia Report N°257, 23 June 2014.

Afghanistan's Political Transition, Asia Report N°260, 16 October 2014.

Resetting Pakistan's Relations with Afghanistan, Asia Report N°262, 28 October 2014.

Sri Lanka's Presidential Election: Risks and Opportunities, Asia Briefing N°145, 9 December 2014.

Mapping Bangladesh's Political Crisis, Asia Report N°264, 9 February 2015.

Women, Violence and Conflict in Pakistan, Asia Report, N°265, 8 April 2015.

The Future of the Afghan Local Police, Asia Report N°268, 4 June 2015.

Revisiting Counter-terrorism Strategies in Pakistan: Opportunities and Pitfalls, Asia Report N°271, 22 July 2015.

Sri Lanka Between Elections, Asia Report N°272, 12 August 2015.

Winning the War on Polio in Pakistan, Asia Report N°273, 23 October 2015.

Nepal's Divisive New Constitution: An Existential Crisis, Asia Report N°276, 4 April 2016.

Political Conflict, Extremism and Criminal Justice in Bangladesh, Asia Report N°277, 11 April 2016.

Sri Lanka: Jumpstarting the Reform Process, Asia Report N°278, 18 May 2016.

Pakistan's Jihadist Heartland: Southern Punjab, Asia Report N°279, 30 May 2016.

South East Asia

Indonesia: Tensions Over Aceh's Flag, Asia Briefing N°139, 7 May 2013.

Timor-Leste: Stability At What Cost?, Asia Report N°246, 8 May 2013.

A Tentative Peace in Myanmar's Kachin Conflict, Asia Briefing N°140, 12 June 2013 (also available in Burmese and Chinese).

The Philippines: Dismantling Rebel Groups, Asia Report N°248, 19 June 2013.

The Dark Side of Transition: Violence Against Muslims in Myanmar, Asia Report N°251, 1 October 2013 (also available in Burmese and Chinese).

Not a Rubber Stamp: Myanmar's Legislature in a Time of Transition, Asia Briefing N°142, 13 December 2013 (also available in Burmese and Chinese).

Myanmar's Military: Back to the Barracks?, Asia Briefing N°143, 22 April 2014 (also available in Burmese).

Counting the Costs: Myanmar's Problematic Census, Asia Briefing N°144, 15 May 2014 (also available in Burmese).

Myanmar: The Politics of Rakhine State, Asia Report N°261, 22 October 2014 (also available in Burmese).

A Coup Ordained? Thailand's Prospects for Stability, Asia Report N°263, 3 December 2014.

Myanmar's Electoral Landscape, Asia Report N°266, 28 April 2015 (also available in Burmese).

Southern Thailand: Dialogue in Doubt, Asia Report N°270, 8 July 2015.

Myanmar's Peace Process: A Nationwide Ceasefire Remains Elusive, Asia Briefing N°146, 16 September 2015 (also available in Burmese).

The Myanmar Elections: Results and Implications, Asia Briefing N°147, 9 December 2015 (also available in Burmese).

Thailand's Lengthening Roadmap to Elections, Asia Report N°274, 10 December 2015.

The Philippines: Renewing Prospects for Peace in Mindanao, Asia Report N°281, 6 July 2016.

Myanmar's New Government: Finding Its Feet?, Asia Report N°282, 29 July 2016 (also available in Burmese).

Southern Thailand's Peace Dialogue: No Traction, Asia Briefing N°148, 21 September 2016.

Myanmar's Peace Process: Getting to a Political Dialogue, Asia Briefing N°149, 19 October 2016 (also available in Burmese).

Appendix D: International Crisis Group Board of Trustees

CO-CHAIR

Lord (Mark) Malloch-Brown
Former UN Deputy Secretary-General and Administrator of the United Nations Development Programme (UNDP)

PRESIDENT & CEO

Jean-Marie Guéhenno
Former UN Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations

VICE-CHAIR

Ayo Obe
Chair of the Board of the Gorée Institute (Senegal); Legal Practitioner (Nigeria)

OTHER TRUSTEES

Fola Adeola
Founder and Chairman, FATE Foundation

Ali al Shihabi
Author; Founder and former Chairman of Rasmala Investment bank

Celso Amorim
Former Minister of External Relations of Brazil; former Defence Minister

Hushang Ansary
Chairman, Parman Capital Group LLC; Former Iranian Ambassador to the U.S. and Minister of Finance and Economic Affairs

Nahum Barnea
Political Columnist, Israel

Kim Beazley
Former Deputy Prime Minister of Australia and Ambassador to the U.S.; Former Defence Minister

Carl Bildt
Former Prime Minister and Foreign Minister of Sweden

Emma Bonino
Former Foreign Minister of Italy and European Commissioner for Humanitarian Aid

Lakhdar Brahimi
Member, The Elders; UN Diplomat; Former Minister of Algeria

Cheryl Carolus
Former South African High Commissioner to the UK and Secretary General of the African National Congress (ANC)

Maria Livanos Cattai
Former Secretary General of the International Chamber of Commerce

Wesley Clark
Former NATO Supreme Allied Commander

Sheila Coronel
Toni Stabile Professor of Practice in Investigative Journalism; Director, Toni Stabile Center for Investigative Journalism, Columbia University

Frank Giustra
President & CEO, Fiore Financial Corporation

Mo Ibrahim
Founder and Chair, Mo Ibrahim Foundation; Founder, Celtel International

Wolfgang Ischinger
Chairman, Munich Security Conference; Former German Deputy Foreign Minister and Ambassador to the UK and U.S.

Asma Jahangir
Former President of the Supreme Court Bar Association of Pakistan; Former UN Special Rapporteur on the Freedom of Religion or Belief

Yoriko Kawaguchi
Former Foreign Minister of Japan; Former Environment Minister

Wadah Khanfar
Co-Founder, Al Sharq Forum; Former Director General, Al Jazeera Network

Wim Kok
Former Prime Minister of the Netherlands

Andrey Kortunov
Director General of the Russian International Affairs Council

Ivan Krastev
Chairman of Centre for Liberal Strategies (Sofia); Founding Board Member of European Council on Foreign Relations

Ricardo Lagos
Former President of Chile

Joanne Leedom-Ackerman
Former International Secretary of PEN International; Novelist and journalist, U.S.

Helge Lund
Former Chief Executive BG Group (UK) and Statoil (Norway)

Shivshankar Menon
Former Foreign Secretary of India; Former National Security Advisor

Naz Modirzadeh
Director of the Harvard Law School Program on International Law and Armed Conflict

Saad Mohseni
Chairman and Chief Executive Officer of MOBY Group

Marty Natalegawa
Former Minister of Foreign Affairs of Indonesia; Permanent Representative to the UN, and Ambassador to the UK

Roza Otunbayeva
Former President of the Kyrgyz Republic; Founder of the International Public Foundation "Roza Otunbayeva Initiative"

Thomas R Pickering
Former U.S. Under Secretary of State and Ambassador to the UN, Russia, India, Israel, Jordan, El Salvador and Nigeria

Olympia Snowe
Former U.S. Senator and member of the House of Representatives

Javier Solana
President, ESADE Center for Global Economy and Geopolitics; Distinguished Fellow, The Brookings Institution

George Soros
Founder, Open Society Foundations and Chair, Soros Fund Management

Pär Stenbäck
Former Minister of Foreign Affairs and of Education, Finland; Chairman of the European Cultural Parliament

Jonas Gahr Støre
Leader of the Labour Party and Labour Party Parliamentary Group; Former Foreign Minister of Norway

Lawrence H. Summers
Former Director of the U.S. National Economic Council and Secretary of the U.S. Treasury; President Emeritus of Harvard University

Helle Thorning-Schmidt
CEO of Save the Children International; Former Prime Minister of Denmark

Wang Jisi
Member, Foreign Policy Advisory Committee of the Chinese Foreign Ministry; President, Institute of International and Strategic Studies, Peking University

---

PRESIDENT'S COUNCIL

A distinguished group of individual and corporate donors providing essential support and expertise to Crisis Group.

CORPORATE**BP****Shearman & Sterling LLP****Statoil (U.K.) Ltd.****White & Case LLP****INDIVIDUAL****(5) Anonymous****Scott Bessent****David Brown & Erika Franke****Stephen & Jennifer Dattels****Herman De Bode****Reynold Levy****Alexander Soros**

INTERNATIONAL ADVISORY COUNCIL

Individual and corporate supporters who play a key role in Crisis Group's efforts to prevent deadly conflict.

CORPORATE**APCO Worldwide Inc.****Atlas Copco AB****BG Group plc****Chevron****Edelman UK****HSBC Holdings plc****MetLife****Shell****Yapı Merkezi Construction and Industry Inc.****INDIVIDUAL****(2) Anonymous****Mark Bergman****Stanley Bergman & Edward Bergman****Elizabeth Bohart****Neil & Sandra DeFeo Family Foundation****Sam Englehardt****Neemat Frem****Seth & Jane Ginns****Ronald Glickman****Rita E. Hauser****Geoffrey R. Hoguet & Ana****Luisa Ponti****Geoffrey Hsu****Faisal Khan****Cleopatra Kitti****Virginie Maisonneuve****Dennis Miller****Kerry Propper****Nina K. Solarz**

AMBASSADOR COUNCIL

Rising stars from diverse fields who contribute their talents and expertise to support Crisis Group's mission.

Luke Alexander**Gillea Allison****Amy Benziger****Tripp Callan****Victoria Ergolavou****Christina Bache Fidan****Beatriz Garcia****Lynda Hammes****Matthew Magenheimer****Madison Malloch-Brown****Peter Martin****Megan McGill****Rahul Sen Sharma****Leeanne Su****AJ Twombly****Dillon Twombly****Grant Webster**

SENIOR ADVISERS

Former Board Members who maintain an association with Crisis Group, and whose advice and support are called on (to the extent consistent with any other office they may be holding at the time).

Martti Ahtisaari Chairman Emeritus**George Mitchell**Chairman Emeritus**Gareth Evans**President Emeritus**Kenneth Adelman****Adnan Abu-Odeh****HRH Prince Turki al-Faisal****Óscar Arias****Ersin Arioğlu****Richard Armitage****Diego Arria****Zainab Bangura****Shlomo Ben-Ami****Christoph Bertram****Alan Blinken****Lakhdar Brahimi****Zbigniew Brzezinski****Kim Campbell****Jorge Castañeda****Naresh Chandra****Eugene Chien****Joaquim Alberto Chissano****Victor Chu****Mong Joon Chung****Pat Cox****Gianfranco Dell'Alba****Jacques Delors****Alain Destexhe****Mou-Shih Ding****Uffe Ellemann-Jensen****Gernot Erler****Marika Fahlén****Stanley Fischer****Carla Hills****Swanee Hunt****James V. Kimsey****Aleksander Kwasniewski****Todung Mulya Lubis****Allan J. MacEachen****Graça Machel****Jessica T. Mathews****Barbara McDougall****Matthew McHugh****Miklós Németh****Christine Ockrent****Timothy Ong****Olara Otunnu****Lord (Christopher) Patten****Victor Pinchuk****Surin Pitsuwan****Fidel V. Ramos**